

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

EXERCITATIO POLITICA

DE

3.

OPTIMA RE-
PUBLICA

QVAM

SUB PRAESIDIO

Viri Amplissimi & Clarissimi

HERMANNI CONRINGII

Philos. ac Medicinæ Doctoris, Academiæ Juliac

Professoris celeberrimi Illustrissimi Comitatus Ostriae

Consiliarij intimi & Archiatri &c.

Domini, Præceptoris, atque Promotoris sui
plurimum venerandi.

Die XXIV. Januarij

Publico examini subiiciet

IOACHIMVS Bebens

Cellâ Luneburgicus

Auth. & Resp.

HELMSTADI,

Typis HENNINGI MULLERI Acad. typ.

ANNO MDCCCLII.

VIRIS

*Generosis, Nobilissimis & maxime
Strenuis,*

**FRIDERICO Schencken
à Winterstedt**

**Proprincipi & summo Consiliario Lunebur-
gico, Satrabæ in Borchtorff/Hæreditario in Schwache
hausen / Holm & Lindhorst.**

ET

THOMÆ Groten /

**Consiliario intimo ac summo Præfecto Lu-
neburgico, Hæreditario in Dresse / Stilhorn / Wedes-
büttel / Bachensfeld & Rattenhaus.**

ET

*Magnifico, Nobilissimo, Consultissimo
& Excellentissimo Viro*

DN. HEINRICO Langerbeck /

**ICto eximio, Consiliario intimo & Procan-
cellatio Luneburgico.**

*Dominis, Mæcenatibus & Patronis omni obsequio
& observantia demerendis*

S. D.

IOACHIMUS Behrens.

Majori cum fructu & utilitate in quolibet genere doctrinæ cum versari, qui Philosophiam quoque una cum alijs probe excoluit, quam qui eâ neglecta, illotis, quod ajunt, manibus ad alia tractanda accedit, nemo temerè; ut arbitror, in dubium vocabit. Neque enim audienda est absurda quorundam opinio, *philosophari aut totum nihil esse, aut non eorum qui rebus agendis sunt dediti*, cum multi rectissimæ, quæ cupiunt, perficiant, etiam citra Philosophiæ notitiam: quasi verò eadem sit omnium rerum natura, ut quod uni contigit, id quoque cuilibet obvenire possit. *Incidit quis in febrem, non curatur, convalescit, an tollemus medicinam, quod nonnulli sine ejus ope sanentur? nihil minus: nisi quæ casu fiunt majoris æstimate velimus, quam quæ recta cum ratione incuntur.* Idem statuendum est de Philosophia, licet enim concedamus, absque ea multos & nomen & famam sibi acquisivisse, id tamen non dabimus sine eadem omnes omnia posse as-

se assequi. Ut de Practica tantum dicam:
absque ejus accurata cognitione amplissi-
mum legis studium non satis feliciter tracta-
ri, vixi eruditione & virtute Clarissimi mihi
persuaserunt: ut propterea haud levem ope-
ram ad eam conferendam existimarem.
Sed quæ est ingenij mei tenuitas, hujus au-
tem scientiæ non exigua difficultas, valde du-
bitavi in ea aliquod operæ pretium fecerim.
Noluit tamen deferere, quod tantopere ada-
mabam doctrinæ genus, cum id humilis
animi indicium foret, laborum magnitu-
dine arte ardua & pulcherrima deterreri. E-
tandem haud diffiteor, non omnes eodem
pervenire posse, cum non peræque in tribu-
endis animi donis naturicem habuerint na-
turam: at vero propterea id sequi desinere,
in quo summa consequi nequeas, adeoque
in primo cursu fatiscere minime oportet,
cum etiam in secundis & tertiis subsistere, si
primas ferre non possis, honestum ac lau-
dabile sit. Ingens itaque cum sit jurispru-
dentia latitudo, ut ad ejus perfectionem re-

quiratur, non solum solida legum & consuetudinum in Republ. cognitio, sed & ex Philosophiâ practica non levis quæsitâ eruditio, ego quidem pro ingenii modulo eam colere non destiti, præsertim illam partem quæ civilis prudentiæ nomine venit, cujus tanta est præstantia, ut si tollatur sol ipse de mundo sublatus esse videatur, quippe quæ quasi virtutum princeps, reliquis omnibus utitur, ipsarumque ordinem, modum & occasionem, tanquam oculus quidam mentis undique lucidissimus ostendit. Et sane quomodo ruinam minanti Reipubl. quis succurrat, nisi ex hac doctrinâ ipsi suppetant auxilia? quæ sola novit quibus medijs Reipubl. conserventur, quibus malis corrumbantur, quomodo graviora mala prudenti ratione declinanda, minora vero si aliter fieri nequeat, forti animo perferenda? Ita scilicet omnia ordinat prudentia civilis, *ut proposito præteritarum rerum exitu, cautior præsentium sit deliberatio.* Penetranda sunt divæ hujus adyta, adhibitio historiarum lumine, ut

ne, ut inde tibi tuaq; Reipubl. quod imitere
capias, inde fœdum inceptu, fœdum exitu quod
vites. Verum an recte illa imbiberim, judi-
cent alij: tenue ejus rei specimen erit, disser-
tatio hæc politica, quam sub illustri Vestro
nomine in lucem emitto. Nam cum usu &
consuetudine receptum sit, ut quæ magni
Viri in deliciis habent, in iis multi suam pro-
bare conentur diligentiam, putavi me non
incommode facturum, si quid ejus generis
ad Vos mitterem, quod maximi facere, aliis-
que voluptatibus præferre soleatis, quoties-
cunque ab aliorum negotiorum cura vacat.
Cum enim nulla pars sit studii sapientiæ
quam non attigeretis, in plerisque verò ita
sitis versati, ut præclare de iis judicare possi-
tis, quis dubitet, Vos, si ita videatur, litera-
rio ejusmodi munere afficere. Accedit in-
credibile Vestrum benè de literis merendi stu-
dium, cujus fructus licet in posteris demum
appareat, ab jisque prædicetur, eum tamen
nemo unquam sapiens non præstantissimum
esse existimavit. Meæ huic importunitati,
ne di-

ne dicant audeacia, dabit, ut
summa Vestra humanitas, & in clientibus
fovendis benignitas, ac constantia omni no-
stra laudatione major. Id unicum modo a
Vobis Viri Generosi & Nobilissimi enixi con-
tendo, ut hosce conatus meæ erga Vos obser-
vantia & submissi obsequij monumentum
habeatis. Quos si Vestra qua polletis auto-
ritate promovebitis, si industriæ meæ favebi-
tis, si denique optime erga studia mea anima-
tos Vos esse significabitis, ego me, quæ sum-
ma sunt, omnia consecutum putabo. Va-
lete Ex Academia Julia, xxiv: Januar. Anno

M D C LIII

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Σύρ Θιγ.

DE

OPTIMA REPVBLICA

CONCLUSIO I.

Acturi de optimâ Republicâ primùm omnium explicandum erit, quam Rempublicam per optimam intelligamus, deinde quare hæc plerisque civitatibus sit optima: denique quâ fiat, quod illa forma nihilominus sit rarior minusque frequens.

Architectonici Politici inter alia maximè splendidum munus est, ut omnium Rerumpublicarum rationem probe perspectam habeat, sive ipse aliquando Rempublicam sit instituturus, sive laboranti maleque adfectæ operam laturus. Nec enim sufficit ad idæam optimæ conformasse Rempublicam, aut obtrusisse civitati aliquam formam quæ in usu est, quasi verò illa omnibus conveniat; cognoscendi sunt prius mores & ingenia nominum, cuiam forme Republicæ sint apta. Leges namque rebuspublicis sunt accommodandæ, non respublicæ legibus: nec ex unius legibus judicandum est de statu alterius. Cujus rei jam olim Nabis Lacedæmoniorum tyrannus admonuit T. Quintium, *Nolite inquit, ad vestras leges atq; instituta exigere ea, quæ Lacedæmone fiunt: nihil comparare singula necessum est, vos à censu equitem, à censu peditem legitis, & paucos excellere opibus, plebem subiectam esse illis vultris. Noster legumlator non paucorum in manu Rempublicam esse voluit,*

Arist. 7.
Polit. C. 7.

Livius 16.
34. cap. 31.

A

matum

nata appellatis: nec excellere unum aut alterum ordinem in civitate: sed per aequationem fortuna ac dignitatis fore credidit, ut multi essent qui pro patriâ arma ferrent. Hæc ille satis prudenter. Foret enim imperi usfutor, qui omnium pedibus eundē velit inducere calceum: at longē imprudentissimus Politicus, qui unam eandemq; cuivis multitudini præscribere velit Reipubl. formam, nec videat quid cuique conveniat. Quomodo vero laboranti Reipubl. sub veniet Politicus, sine prævia istac Rerumpubl. cognitione? frustra erepabit hoc vel illud exigere Rationem status, uti dici solet, adquam veluti ad Cynosuram omnia sua consilia & actiones dirigere debet; Examinanda enim est illi Respublica, quam curandam suscepit, quomodo instituta, quibus mediis conservata, per quas verò causas nunc incipiat labascere, an quid vitii statim in primâ institutione, an verò successu temporis, fortè quod *τὸ μὲν* minus benè observaverint sibi attraxerit, quibus cognitis pro suâ prudentia adhibebit remedia, quæ si non optimum statum reducant, certe ab interitu cum vindicabunt.

I I.

Principiò igitur sciendum est, Rempublicam aliquam quatuor modis posse dici optimam.

*Arif. iv.
Pol. Cap. 1.*

Conceptuum nostrorum signa sunt voces, quæ nisi probè prius explicentur, quam ad rerum ipsarum tractationem accedamus, accuratè, ob æquivocationum multitudinem, progredi haud possumus. Quod dum facere nitimur, facile cuiquam incidere posset ea cogitatio, nos quaerere quid optimum in vitâ sit, cum meritò dubitetur, an saltem aliquod bonum detur; utpote cum nihil sit ab omni parte beatum, & non tantùm Sacræ literæ, sed & Philosophorum Regumque scripta referta sint querelis de hominum vitæque humanæ calamitatibus. Verùm enim
vero

*Hornell;
Ethic. lib.
3. cap. 2.*

vero licet amissa pristinâ integritate id quod omnibus est
 numeris perfectum bonum hæc in vitâ consequi non pos-
 simus, nemo tamen nisi extremè impius dicet, ea omnia
 quæ à Deo in nos sunt profecta, & adhuc quotidie profici-
 scuntur, penitus mala esse: utique enim bona sunt quia à
 Deo sunt. Ejurârit oportet omnem pietatem, qui Deum
 mali quod verè est tale autorem faciat, cum sit omnis bo-
 nitatis fons, & origo. Quid? quorsum tenderent omnes
 nostræ actiones nisi in rebus humanis esset aliquis finis ul-
 timis, & per consequens aliquod bonum? nî sit fiet pro-
 cessus in infinitum, à quo tamen natura abhorret, cum
 quod est infinitum pertransiri nequeat. Frustra insuper
 nobis inditus esset boni appetitus, cujus nunquam partici-
 pes fieri possemus, natura quippe nihil frustra produxit,

Accit. 1.
 ad Cap. 2.
 lib. 1. Eth.
 Arist.

III.

Primò quidem ea quæ est ἀπλῶς ἀέλγη, simplici-
 ter & absolutè optima, cui nihil deest eorum, quæ
 ad perfectam ejus felicitatem pertinent.

Qui ex omnibus bonis optimum estelecturus, ei om-
 nia bona cognita sint oportet. Politici ergo erit, non
 tantùm videre quæ Reipubl. forma sit omnium optima,
 sed & quæ haberi possit. Incumbit enim illi Reipubl. suæ
 statum, quo usque fieri potest & ingenium populi patitur
 meliorem reddere; ut licet ad optimum non proximè ac-
 cedat, non tamen longè ab eo discedat. Sicut enim guber-
 natori cursus secundus, medico salus, imperatori victoria; sic
 moderatori Reip. beata civium vita propostita est, ut opibus fir-
 ma, copiis locuples, gloria ampla, virtute honesta sit. Utile pro-
 inde est nosse, quomodo Resp. ex voto optima institui de-
 beat; at verò sibi persuadere, talem passim dari posse, ni-
 mis ridiculum foret, cum exemplum sit potius quod ani-

Cic. 1. 3. Ep.
 II. ad Attic.

mo sequare, nullā autem vel rarissimā imitatione quis expresserit. Vbi enim inuenias populum us naturæ dotibus præditum, ita etiam institutum, ut perfectæ virtutis possit esse capax? ubi ejusmodi rationem gubernandi, eamque omnium rerum sufficientiam, ut ne oprari quidem quid ultra possit? Obtinuisse scribunt Historici, Plotium à Gallieno Imperatore, ut sibi liceret circa Neapolin Campaniæ urbem, id deserto quodam oppido Rempubl. ex præscripto Platonis instituere, aulicos verò restituisse, quod naturæ planè repugnare putarent. Idque rectissimè: quippe quum hominum quæ hodie est conditio non admitat adeo exquisita omnia: quanquam nec Platonica in eum census sint admittenda. In Politicis sanè non tam quod est optimum quam quod ad usum transferri potest, est considerandum. Quā in re lapsus fuisse rectè creditur gravissimus Philosophus Plato, quod quidem; multa præclara in opere de republica proponat, quæ nemini tamen ex usu esse possint, cū ut nunc sunt mores naturæ humanæ profus repugnet. Accedit, eum *præcticae disciplinæ opera sua in actum deducere promittant, tales solummodò Rerump. formæ in considerationem trahendæ sunt, quibus mores civium non repugnent.*

Picart. ad
Cap. III.
lib. 2. Polit.
Arist. ex
vita Ploti-
ni à Por-
phirio scri-
pta.

Arniseus l.
6. de Rep.
C. 2. 4.

IV.

Deinde ea quæ ἐν τῷ ἀρχόντῳ ἔστιν ἐπιπέφυκεν, hoc est, quæ pro rebus subjectis, seu quantum præsens rerum status ferre potuit, optimè est constituta.

Quamvis hæc Respublica simpliciter non sit dicenda bona, ne dum optima, melior tamen evadit in hoc vel illo subjecto, cujus indoli magis quam quævis alia convenit. Sicuti enim circumstantiæ, cū mirum in modum rem variant, diligenter sunt perpendendæ, ita nec alicuius
Rei

Reipubl. conditor eas negliget. Res scilicet subjectæ, loca, tempora sunt in causa, utalia Reip. forma huic genti conducat, quæ alij populo foret maximè inutilis. Alia quippe Resp: bona & conveniens est barbaris, alia Septentrionalibus ingeniis, alia sub meridionali plaga habitantibus, alia ferocioribus, alia mansuetis populis, alia ad potentiam aspirantibus alia ad divitias alia ad vitæ tranquillam. Ratione ergo personarum accuratè considerandum *quale & quantum*; quæ tanquam duo summa capita, *diversas* constituunt Rerumpubl. formas. Nam quod prius attinet, certè aliter regenda erit multitudo, cui naturâ insitum est, liberâ & ingenua subjectione uni alicui eminentissimâ virtute prædito parere: aliter moderanda est multitudo, quæ natura propendet, ad perferendum unoplarium sed virorum bonorum imperium, aliter deniq; cuius maxima pars idonea est ad bella gerenda, quæq; alternatim cupit imperare & parere. Posteriùs si spectes, patet cum ex Aristotele tum ex aliis, quod ubi populus libertate suâ superat divites & nobiles, sit constituenda democratia, in quâ vero hi illos, antecedant, introducti debeat Oligarchia, at ubi sunt cives mediocres, qui reliquos duos ordines civium numero superent, conveniens erit ibi Politiam institui. Idem quoq; de loco est dicendum sive sit in civitate, neque enim eadem Resp. optima est habitantibus in planitie, aut montanis, maritimisve locis. Quod *monitum* Plato etiam suggerit legum conditori, cum civitatem format: regionem sc. & homines diligenter esse considerandos, si cives suos esse velit quales oportet. Hit ergo requiritur insignis prudentia Politici, quò talem formam introducat, quæ præsentî statui moribusq; civium maxime conveniat, quæ licet non sit simpliciter optima, opuma tamen pro rebus subjectis.

Arist. 10.
 Polit. cap. 12.

2 Polit. 4.
 Arist. cap. 4.

Tertio optima Respubl. dicitur ex *Consilio*, pro consilio instituentis, quæ ratione finis & scopi quem sibi proposuit bene est constituta.

Ita est ingenium humanum: quilibet suum maxime habet in delicijs, quilibet in quâ Republ. natus & educatus est ejus formam optimam prædicat, quamvis si cum alijs comparetur nihil minus sit talis. Hinc fit ut alij præverant Monarchicum regimen, alij Aristocratiam, alij popularem commendent statum. Quinimò quosdam eò videas progredi, ut non vereantur, illas formas quas *παρεβάρους* rectarum vocamus, laudibus extollere. Valde enim absonum foret dicere, nihil planè boni in se habere etiam vitiosum statum, si ejus finem attendas, cum ad minimum media quibus conservari debet, non omninò esse iniqua necesse sit, dicere alias quis posset, non nisi per media injusta statum injustum conservari. Notum est Obligarchiam vitiosam esse Reipubl. formam: interim tamen inest ei aliquid optimi, quamvis non simpliciter, optimum tamen ex illâ hypothesi. Idem dici potest de alijs formis, nimis enim grande assertum foret, eas omnes velle impietatis & injulitiæ damnare: quippe cum non adeò facile in purum & perfectum regnum, puram Aristocratiam, puram politiam incidas, sed in mixturam potius bonarum ac pravarum Rerumpubl. Facile enim bono lutum

locus citatur à Picc. Disp. 48. th. 32. 28 Philosoph. Altorf.

aliquod adnascitur. *Has enim rectarum Reip. formarum excellentias optare potius quàm invenire in terris possumus. Sed ponuntur tanquam metae, quibus quò propiores & à quibus quò remotiores erunt Respublica, quare ipsa existunt, eò erunt meliores ac deteriores, uti doctissimus hac de re discit Antonius Montecatinus tab. 7. generali Polit.*

Denique optima dicitur, quæ maximè communis est, quæ à plerisque judicatur optima, omnibusque civitatibus maxime conveit.

Hæ sunt quatuor species optimæ Reipubl. quarum quantum una ab altera discedat, nemini non est manifestum; imò prima illa non modo à reliquis abit, sed toto coelo distat. Est enim optima Resp. sive beata civitas, *in qua optimo statu Reipubl. constituto, omnes qui in eà sunt, vitam maxime ex virtute agunt, bonu etiam fortunæ & corporis usque eò instructi, ut probas ex virtute actiones obire possint.* Quæ descriptio tantum abest ante memoratis ut conveniat, ut ne pars quidem ejus rectè iis applicari possit. In hac enim simpliciter optimos obtinet status, in illis non nisi ex hypothesis, seu pro rebus subjectis optimus. In hac quilibet secundum virtutem instituit vitam, in illis vix paucissimi: quanquam enim fateantur, tria esse genera bonorum, animi, corporis & fortunæ, vitamq; beatam ex complexu horum trium constare, illud vero sibi persuaderi non patiuntur, animi bonis h. e. virtutibus præcipuum locum esse dandum, ita ut ea vita semper sit eò melior quò plus in eà virtutis: verum illi fortunæ bonis potius primas attribunt, & quo plus eorum possideant, eò feliciores se arbitrantur, magno cum errore. In hac denique eadem est beatitudo totius civitatis, quæ est singulorum civium, siquidem totum sequitur naturam partium. Quamvis enim homines de beatitudine in quo consistat, valdè dissentiant, omnes tamen uno ore fatentur, totius civitatis felicitatem pendere à felicitate singulorum: ut ita eadem sit totius civitatis & singulorum beatitudo. Qui enim divitias habent pro summo bono, illi eam civitatem beatam judicant

Piccard ad
Cap. 1. lib. 7
Polit. Arist.

Arist. lib. 7,
Polit. cap.
1. & 2.

dicant, quæ opibus maximè abundat: qui dominatum & potentiam, Remp. beatam censent quæ quam plurimis imperat. Ita hodiè inferioris Germaniæ plerique cives nihil magis in votis habent quàm ut divitijs affluent, contra quàm olim Romani, qui civilem felicitatem in longe lateque dominando ponebant. Denique qui in virtute summum bonum collocant, eam prædicant beatam civitatem, ubi omnes ex virtute vivunt; neque enim alia est fortitudo aut justitia aut temperantia totius civitatis, quam quæ singulorum est, quod si jam virtus civium civitatisque non differunt sed est eadem, utique eadem quoque erit beatitudo, quæ in virtute consistit. Ubi verò velim notetur distinctio Acciajoli quod quidem bonum hominis unius & civitatis, *re fit idem, ratione verò diversum, quia summum bonum unius hominis satis est uni individuo: non est autem tale, quale illud quod acquiritur civitati, hoc enim cum ad plures extendatur, idè est, melius & perfectius, quia bonum tantò est præclarior quò communius.* Cuilibet enim bono civi magis studendum est bono communi quàm proprio, cum hoc in illo concludatur, ut si toti Reipubl. benè sit non possit non civibus etiam benè esse. Splendidior itaque erit civitatis beatitudo, cum se latius extendat quàm singulorum. At verò in reliquis illis tribus, quas optimas appellari diximus, absolute & simpliciter dici nequit, quod eadem sit fecilitas civitatis quæ singulorum: quamvis si omnes actiones suas eò dirigant, ut eum, quem sibi proposuit Respublica assequantur scopum, aliquo modo affirmari possit: attamen in illis formis, ubi imperantium & subditorum salus non peræque spectatur, eandem esse haud credo quinquam temerè asserturum. Nam cum civitas omnis constet ex imperantibus, & parentibus, certè si illorum ratio potissimum habetur; horum verò non nisi aliquà ex parte

Acciajoli ad
 Cap. 2. lib.
 I. Ethic. Arist.
 rist.

optimum, & per consequens non erit eadem. Verum nos
his missis revertimur ad optimam Rempubl. quarto modo
ita dictam, ostensuri deductis ex summo Philosophorum
Aristotele rationibus, quare hæc Reipubl. forma optima
sit quam plurimis, ut ita paulatim ad alterum nostræ disser-
tationis caput transeamus, Ruditer itaque in antecessum
optimam Rempubliçam ita describimus.

iv. Politicor
Cap. xi.

VII.

**Optima Respublica est, in qua virtus quædam
est quæ captum idiotarum non superat; & ad quam
constituendam non est opus exquisitissimâ juventu-
tis institutione, nec opus maximis divitijs,**

Doctissimus Heinsius hæc Aristotelis verba ita *negotio*
ex *locu*: *Videamus inquit, quænam præstantissima & cunctis præ-*
ferenda sit Reipubl. constitutio. Præferenda quidem sed non sim-
pliciter & omnibus, sed qualis in plerisque civitatibus haberi po-
test, maximæque hominum parti convenire videtur. Tales autem
nec virtutem exquisitam, & qua in privatos cadere non potest,
neque accuratim rursus disciplinam atque institutionem, qualis sine
maximo naturæ beneficio, longoque sortis apparatu, obtineri vix
potest, sequi & spectare hic solent, ut nec aliquam Reip. quæ ex
voto instituitur, formam: sed in qua talis vita vivitur, cujus parti-
cipes plerique possunt esse, statum denique usitatum, atque adeo ad
quem pleraque omnes se componere possunt civitates. Hæc ille sa-
tis perspicuè. Vnde colligitur quamnam nos per opti-
mam Rempubl. velimus intellectam; non certè simplici-
ter optimam, nihil enim horum isti convenit, omnia ibi
accuratiora quam hic; Accuratissima sc. Juventutis insti-
tutio & educatio, neque enim omnes apti sunt ad opti-
nam Remp. Nam cum tria sese offerant hominum genera,

Arist. 7.
Pol. Cap. 7.

B

alij

alij & πολίται, qui civilis societatis expertes ob ingenij timi-
 ditatem, morumque ferociam, nec ipsi instituere Rem-
 publicam norunt, à servitute verò aliorum fortiter se vindi-
 cant, alij vero sunt δουλοί, servili ingenio nati, quamvis
 aliàs ingeniosi, ob timiditatem vero semper sub alieno vi-
 vunt imperio, alij denique sunt πολιτικοί, aptissimi ad civi-
 lem societatem, qui pro ratione temporum & imperare re-
 cte & parere possunt, maximè ergò πολιτικὸς oportet esse
 cives optimæ Reipubl. qui scilicet præter alias naturæ do-
 tes, ita sint dispositi, ut ingenio maximè valeant ad imbi-
 bendam virtutem, magno insuper animo ad res fortiter
 & præclare quâ publicè quâ privatim obeundas, ad quæ o-
 mnia insigne affert momentum diligens & proba institu-
 tio. Exquisitissima insuper requiritur virtus, ita ut in hac
 Republ. idem sit vir bonus & civis bonus, majores denique
 opes ac divitiæ, quò eo præstantiores virtute edere possint
 actiones. Sit itaque hæc ratio prima, qua illam optimam
 plurimis esse Rempublicam astruimus.

IX.

Cùm virtus in mediocritate consistat, nullum
 est dubium, quin quò magis ea etiam in alijs rebus
 observetur, eò melius eas sese habituras.

Docet in Ethicis Aristoteles, beatam vitam consiste-
 rem virtute liberâ & non impedita, virtutem verò in me-
 diocritate. Quod si ergò virtus tanquam præstantissimum
 hac in vitâ bonum in mediocritate maximè spectatur, uti-
 que videntur aliæ res virtute inferiores, longè melius se
 habituræ, quo magis medium in ijs observetur: *ut proinde
 eam vitam necesse sit esse optimam, (Heinsij verbis utor:) qua
 media est eâ mediocritate quæ contingere omnibus ac singulis
 potest.* Jam siquidem totum sequitur naturam partium,
cogit

eoque modo quo de singulis hominibus de totâ civitate
 judicatur, uti jam diximus, utique si omnes mediocritati
 studebunt, tota civitas erit talis, & ex hac ratione optima.
 Est enim in omnibus rebus utilissima mediocritas, quam-
 vis difficillimum sit observatu medium illud inter nimi-
 um & parum. Ausim affirmare in qualibet Reipubl. for-
 mâ etiam vitiosâ maximum momentum in mediocritate
 situm esse, quod eunti per omnes Rerumpubl. formas fa-
 cile foret manifestum, de regno id tantum habeo dicere,
 quod quò sint moderatiora eò diuturniora, talia autem Arist. v. Pol.
 sunt, in quibus, ut Heinſius *De Rep. l. 2. c. 12. §. 1.* cap. 12.
*psi præscribunt Reges, neque more tyrannorum omnia ex suâ libidi-
 ne moderantur, adeò ut liceat omne quod libeat, sed ut quantum
 possunt legibus relinquunt.* Quod itaque præstantissimæ for-
 mæ diuturnitatem conciliat, quidni illud eandem minus
 præstanti afferat? *Præter optimam enim Rempublicam, cæteræ* Arist. 2. Rhet. C. 4.
omnes sive remittantur sive intendantur intereunt. Demo-
 cratia enim non tantum si remittatur debilior fit, ut tan-
 dem ad Oligarchiam perventura videatur, sed etiam si ni-
 mus intendatur. Quo nomine sæpius sui temporis Politi-
 cos reprehendit Aristoteles, quod parum observantes fu-
 erint mediocritatis, præsertim in Rebus publicis quæ ab o- Arist. v. Pol. C. 3.
 ptimâ longissimè recedunt, quippè cum Democratici hoc
 maximè Democraticum esse sibi persuadeant, si omnia
 sint in potestate plebis, neque alij ordines quicquam reti-
 neant, Oligarchici vero id allaborent, quomodo omnia
 ad se rapiant, pauperibus verò nihil relinquunt, magno
 Reipubl. malo, ignorantes, quemadmodum nasus qui
 paululum discessit à suâ rectitudine in aduncum aut si-
 mum, pulcher tamen sit, nec faciei aliquam venustatem
 addere desinat, si quis verò cum plus justo intendat vel de-
 primat, tollit primò nasi mediocritatem, tandem vero

efficet ut né natus quidem amplius esse videatur. Ad eundem modum in Rebuspubl. se res habet, nam quamvis Democratia & Oligarchia bene quodammodo interdum se habeant; etiam si ab optimo statu longè recedant, earum tamen si quis alteram nimis intendere velit, ita ut uni parti omnia largiatur, alteri omnia eripiat, faciet primò quidem Rempubl. deteriorem, tandem vero planè extinguet. *Nimià quippe diligentia nimiàq; contentione corrumpuntur etiam bene cæpta*: quò fit ut qui nimiam perfectionem exigunt, seu nimis perfecta omnia esse cupiunt, tametsi aliàs sint viri boni, Reipubl. tamen inutiliter præsent. Ratione ergo mediocritatis erit hæc nostra Respubl. quodammodo similis absolutè optimæ, præferenda vero reliquis omnibus quæ plerumque à medio declinant vel in excessum vel defectum.

IX.

Consistet autem medium in eo, si cives nec sint summè divites, nec extremè pauperes, cum tres sint civium differentiarum ratione bonorum, ut alij sint divites, alij pauperes, alij medio loco.

iv Polít.
Cap. xi.

Piccartus in suis ad hunc locum Aristotelis commentarijs haud male videtur extendere eam mediocritatem: prout 1. ea spectatur inter virtutes exaltissimas & viliores 2. inter summam honorem & summam infamiam 3. inter licentiosissimam libertatem & extremam servitutem 4. inter nimias opes & nimiam paupertatem, de quibus ordine paucis videbimus. Atque quod primum attinet sciendum est, Politicos movere hanc quæstionem, an etiam ille, qui virtute in tantum superat alios, ut ne quidem reliquarum omnium virtus in unum collata, cum ejus virtute possit æquiparari, locum aliquem in civitate habere possit? Et sanè talem

Arist. 3 Pol
Cap. xi.

vix

Ut enim posse partem civitatis vincere videntur hæc duo ar-
 gumenta, quorum alterum inde sumptum, quod omnes ci-
 vitatis partes debeant multum esse æquales, alterum quod
 ridiculum foret, per leges ei præscribere quid facere vel o-
 mittere debeat, cum ipse sibi lex sit. Ergone dicat quis sunt
 efficiendi? id profecto nimis esset in humanum. Aristoteles
 citato loco eleganti distinctione solvit hanc dubitatio-
 nem, quod scilicet in bonis Rebuspubl. sine omninò reti-
 nendi, imò ipsis imperium deferendum, inde enim vel
 orturum esse regnum si unus sit, vel si plures eorum, Ari-
 stocratiam. At vero in pravis & corruptis formis longè a-
 lier se rem habere, nec enim illæ ferunt civem virtute a-
 deo eminenti præditum, sed vel Ostracismo in exilium e-
 jectum, vel ipsam vitam adimunt, sicuti fieri consuevit, &
 exempla testantur in historijs cum Græcorum tum alio-
 rum. Democratici enim non suspiciunt virtutem, Tyran-
 ni vero nihil majori odio prosequuntur ac virtutem emi-
 nentem; ut proinde tanquam pro præcipuo medio habeat-
 ur quo conservetur status tyrannicus, clades virorum vir-
 tute præditorum: quamvis enim simpliciter non sit justum
 hoc facere, justum tamen est pro ratione pravæ Reip. ad
 conservandum illius statum. Vnde videtur in hac nostrâ
 qua de agimus Republ. ubi mediocritatem maximè in o-
 mnibus spectamus hæud temerè ijs esse locum dandum;
 metuendum enim est ne etsi non ipsi temere aliquid sint
 moturi dum virtutis suæ retinaculis intra limites conti-
 nentur, alij tamen sive prætextum hinc quærant sive cau-
 sam novandi omnia, quasi nempe ipsis solis reipubl. cla-
 vus debeat: quod tamen præsens status non admittit.
 Nec tamen volumus ut ab exactissimâ virtute viri illi mi-
 ximi in tantum recedant, ut vitijis sint proximiores quàm
 virtutibus; quis enim vitiosos beatos judicet? Sed tantum

Arist. v. Po-
 lit. Cap. III.

virtuti studere eos decet, quantum ipsorum ingenij ratio
 fert, mediocritatemque sicuti in alijs omnibus, ita in hac
 præsertim observent. Deinde spectandum medium esse
 diximus inter summum honorem & summam infamiam,
 utrumque enim extremorum haud videtur nostræ formæ
 convenire. Quemadmodum enim opum splendor ho-
 mines dementat, ita & honores eos transversum rapiunt,
 mutant quippe juxta illud vulgatum, mores animosque
 hominum nimij honores. Est quidem virtutis merces glo-
 ria & honor, qui eò præstantior esse debet, quò exquisiti-
 or est virtus. At verò cum nos non exactam, sed quæ vul-
 gi captum non superat quæramus virtutem, utique & præ-
 mium quod illi debetur tanti non esse necessum est. Aut si
 contra fiat, periculum est, ne cum Reipubl. mutatione ca-
 res sit conjuncta. Neque enim omnes secundam modera-
 tē ferre possunt fortunam, quin insolentes superbique e-
 vadant. Accedit quod facilè eos capiat ambitio honorum-
 que cupido, quâ tamen nihil tetrius foediusve dici potest:
 persuadent enim sibi, tantos in se collatos esse honores ob
 virtutis excellentiam, dignosque sese non quipari cum reli-
 quis jure vivant, sed ijs dominantur. Vnde fieri aliter ne-
 quit, quin isthac horum insolentiâ reliqui cives maximè
 offendantur, exclusi scilicet ab omnibus honoribus, cum
 existiment se æque ac illos dignos esse quibus isti honores
 conferantur, tandem verò gliscençe odio ac invidiâ Reip.
 status immutetur. *Nemo enim eorum qui in Republ. versantur,*
quos vincat, sed à quibus vincatur aspicit: & illis non tam jucun-
dum est multos post se videre, quàm grave aliquem ante se. Habet
hoc vitium omnis ambitio, non respicit, ut præclare ait Stoico-
rum princeps Seneca. Sicuti autem nolumus civitatem
nostram constare debere ex summè nobilibus, ita nec in-
fames cives nostros esse volumus. Dicimus autem infa-
mes,

Epist. 73,

...tis, qui ob scelera & flagitia, aut turpi aliqua ex causa, de-
 trimentum existimationis sunt passi, prout scilicet oppo-
 nuntur viris integræ famæ. At verè quis unquam audivit,
 ex tali hominum genere constare posse civitatem, qui om-
 ni honestati renunciârunt, vitis que quàm maximè sunt
 nobilitati. Sanè si ut supra diximus, ex singulorum civi-
 um conditione de totâ civitate judicandum; utique civi-
 tas ex infamibus & sceleratis constans, tota erit talis. Ne-
 que enim vivendi tantùm sed & benè vivendi causâ insti-
 tutæ sunt Resp. quî vero bene in civitate vivi potest, nisi
 singula membra quærant felicitatem civilem, quam ceu
 scopum sibi proponunt? Accedit quod, cùm nulla civitas
 adeò omnibus ad vitam necessarijs abundet, ut nullius rei
 importatione indigeat, nemo cum ejusmodi civitate com-
 mercia sit instituturus, ac proinde talis Respubl. nihil mi-
 nus foret quàm optima, quam tamen nos hîc quærimus.
 Multùm scilicet interest quâlis sis habearisque ab omni-
 bus, num benè an secus de te existiment homines: nocet
 quippe non tantum in præsens sed etiam in futurum prava
 de quodam opinio. Nam

Hominum immortalis est infamia

Etiam tum vivit, cum credas esse mortuam.

Plaut. in
Persâ Ag.
S. 1.

Hinc Claudius Cæsar, cùm cuidam notam appositam de-
 precantibus amicis, ademisset: *Litura tamen inquit extat:*
 sentiens remissâ culpâ infamiæ prioris vestigium remane-
 re. Tertium medium quærimus inter licentiosissimam li-
 bertatem & extremam servitutem. Dulce nomen esse li-
 bertatis omnes in ore ferunt, quamvis ignorent, quid per
 eam intelligatur, quamque *nemo bonus nisi cum animâ simul*
emittit. Democratici præsertim de suâ libertate magno-
 perè glorianur, quòd ad eam non tam omnia referant
 tanquam ad finem, quàm quod in communi vita sibi ma-
 ximè

Sallust. in
Bello Ce-
tilin.

time liceat vivere ut velint. Verum ut videtur, nimis illi extendunt libertatem, ut non rarò in detestabilem degeneret licentiam, oriaturque malum omni malo gravius *ἀναρχία*, cum quilibet suo more & modo vivere, nulli potestati subiectus esse cupit: imò vix ibi videtur esse Respub. ubi ita vivitur, sublato scilicet ordine parentum & imperantium, sublatis legibus, sublataque honestate, in quò quod hodiè decretum est, cras rescinditur, perendiè recuditur, circumducentibus populum naso pestilentissimis hominum *δαμαγωγίς*. Inficiari quidem nemo poterit, aliquid libertatis detrahi quoties secundum alterius præscriptum aliquid faciendum est, nec tamen inde sequitur eum eo ipso fieri servum aut verò aliquid veræ felicitatis ei decedere, quum potius felicitatis intersit in hunc modum aliquem cogi ad rectæ rationis præscriptum. Certè si de libertate judicandum inde est, ut possis vivere quemadmodum velis, de servitute vero quod non liceat vivere ut velis, quem tandem liberum vocabimus? omnes enim uni cogimur subiecti esse Majestati, ipsa verò Majestas Deo. Propterea haud immeritò Aristoteles reprehendit nimis crassum vulgi errorem quando ait: *Liberum & æquum arbitrantur, quod quis facere velit. Quare in talibus democratijs vivit quisque ut vult, & ut ait Euripides, suo commodo & libidini convenienter, at hoc vitiosum est. neque enim servitus putanda est vivere Reipubl. convenienter, sed salus.* Maxima proinde libertas est & salutis propria cura secundum leges vivere.

Arist. IV.
Polit. c. 4.

v. Polit. C.
2. in fine.

Cicero pro
Cluano.

Vt enim corpora nostra sine mente: sic civitas sine lege suis partibus, ut nervis, ac sanguine & membris, uti non potest. Legum ministri sunt magistratus, legum interpretes iudices; legum denique idcirco omnes servi sumus, ut liberi esse possimus. Iam quod extremam servitutem attinet, sciendum eam æque nocere atque nimiam libertatem; utraque Rempubl. perdit, ut indi-

indigna sit isto nomine. Quis enim sibi persuadebit ex fervili ingenio & non nisi ad parendum natis hominibus civitatem constitui posse? quomodo aliis prospicient, qui sibi ipsis consulere nequeunt? civitas enim est libertorum hominum coetus non servorum, quin apud Græcos olim *ἑλευθερίας πόλις*, in proverbium de re quæ fieri nequeat, tracta est. Notum credo esse omnibus, inter homines alios nasci ad imperandum, alios ad parendum, neque enim omnium animis, uti ex Platone citat Aristoteles, admixtum est aurum, sed alijs argentum alijs etiam ferrum natura admiscuit, quippe

11. Polit.
C. 3.

*Fertur Promet heus addere principi
Limo coactus particulam undique
Defectam.*

Horat. Od.
16. lib. 1.

ut ita cuilibet sua constaret indoles. Iam cum ordini nature sit consentaneum ut præstantius imperet deteriori, uti anima corpori, immerito imperium quod in eos qui ad parendum sunt nati exercetur, injustitiam accusatur, quippe cum non omnes mancipij vilitate serviant, nec illa subiectio suo commodo careat. Nam non omnium ingenia inopem ferunt libertatem, nec omnes ita nati sunt, ut se regere suo arbitrio rectè uti sciant, melioris ductu atque imperio tanquam adminiculo opus habent, nullum alioquin peccando finem facturi. Ut proinde merito queri possit, an optimè rebus nostris consuluerit, qui servitutem primus ita sustulit, cum libertas sine re non semper suadeat honesta. Voco in testimonium experientiam; quàm multi nomine tantum sunt liberi, ingenio servi, cum servilibus officiis sint intenti imò sæpe sordidis, haud certè iis operam daturi, si liberaliori forent indole. Quin non dubitem asserere, multos quibus non rarò victus etiam ad necessaria deest, optare mitiori ratione servitutem subire, quàm in summa paupertate li-

Busbequius
Epist. 30
p. 119.

C

bc.08

beros esse. Evincti porro nativam quorundam ingenij
stupiditatem, quam ad omnia alieni indigeant consilii,
iminiusque suis commodis prospicere valeant, nobile faci-
nus servorum Tyriorum, qui cum omnem liberum po-
pulum cum dominis internecone delevissent, ipsique oc-
cupata Republica Regem creare vellent, placuit eum con-
stitueri, qui primus eorum solem orientem vidisset. Itaque
cum mediâ nocte omnes in campum processissent, cæte-
ris in orientem spectantibus, unus occidentis regionem
intuebatur, edoctus à domino quem servaverat, fulgorem-
que solis in summo fastigio civitatis primus omnibus o-
stendit. Addit Historicus: *Nam servilis ingenij ratio visa, re-
quirentibus autorem, de domino factus est. Tunc intellectum est,
quantum ingenua servilibus ingenia præstarent; malitiaque ser-
vos non sapientiâ vincere.* Supervacaneum puto addere,
quosdam ultro se dedisse in servitutem, alios oblatam liber-
tatem respuisse. Dicimus ergo nostros cives non ita ani-
motos esse debere, ut omnibus legibus esse velint soluti,
sibi que persuadeant, se in servitutem conjici si legibus ob-
temperent, neque tamen ita serviles, ut non nisi à Domino
mancipiorû instar regi possint, quæ quidem rationis aliquid
participant, non tamen eam audiant; sed tali ingenio eos
præditos esse volumus, quibus volupe sit legibus obedi-
entiam præstare, non metu pœnæ sed amore virtutis, sapi-
ant autem supra servorum captum; nam cum hic maximè
spectemus æqualitatem, ut infra dicemus, ea que magnam
partem in eo consistat, si per vices imperetur rursusque pa-
reatur, certè neutrum rectè præstare poterunt, nisi plus
salis & prudentiæ habeant, quàm vile aliquod mancipi-
um. Sequitur ultimum membrum in quò quàm maximè
observari debet medium, & in quo ipse Ph. losophus qua-
rit, scilicet inter summas divitias & extremam inopiam.

Iustin. lib.
18. Cap. 3.

Athenæus,
L. 6. c. 7.

quidem valde divites, valde vero pauperes partim: tertij vero
inter hos mediij. Cum vero inter omnes constet medium esse opti-
mam, certè & rerum secundarum seu fortuna bonorum mediocri-
tas, omnium erit optima. Tres hocce civium ordines divinis
planè versibus exprimit Euripides in Tragediâ quam sup-
plices inscripsit:

*Tres, inquit, sunt partes civium: alij quidem divites
Inutilesque, & semper plura expetunt.
Alij vero pauperes & indigentes victa.
Fehementes, & tribuentes majorem partem invidiæ,
Emittunt malos aculeos in divites,
Linguis malorum præsidium decepti.
Trium verò partium illa quæ est in medio, servat civitates
Disciplinam conservans, quam constituerit civitas.*

Et sanè si rem penitus inspiciamus nec summè divitum
nec summè pauperum multitudo, formæ cujus plurimæ
civitates participes fieri possunt apta est, quin altera horum
pro suo labitu constituet Rempubl. non optimam quan-
dam sed vitiosam, Oligarchiam videlicet aut Ochlocrati-
am. Falsa enim quadam persuasione justiniatur utriusque
formæ fundamentum, neque enim sequitur: Oligarchici
sunt nobilitate divitijs & potentia cæteris superiores, er-
gò sunt simpliciter superiores, ipsisque jure debetur impe-
rium, uti inæqualibus inæqualia: nec porro sequitur De-
mocratici sunt iis qui imperant libertate pares, ergò sim-
pliciter sunt æquales, quasi verò non posset fieri, ut divites
inferiores aliis sint virtute; & qui libertate sunt æquales,
virtute tamen aliisque rebus superentur. Legatur omni-
nò cit. locus Aristotelis, ejusdemque caput 3. lib. 5. Ethic.
ubi, de justo distributivo agens, dicit, omnes homines in
eo consentire, justum distributivum oportere fieri secun-
dum

dum dignitatem persequantur, ita ut qui majorem (Verba sunt
 Acciajoli) habeat dignitatem plus consequatur, qui minus etiam
 minus habeat. Quamvis vero omnes in hoc convenire vide-
 antur non tamen in eo consentiunt, quænam illa sit dignitas,
 secundum quam distributio fieri debeat, dum alij eam po-
 nunt in libertate, alij in divitiis, alij in virtute, cum tamen si
 rectè rationem inite velis, neque ex divitiis neque ex liber-
 tate sit judicandum de inæqualitate, sed potissimum ex vir-
 tute. Medio ergò loco sint cives nostri, abundant opibus
 ut possint actiones suæ virtuti convenientes, quæ in ipsos
 cadit, edere: absit extrema paupertas.

Morat. od.
 4. lib 3.

*Magnum enim pauperies opprobrium jubet
 Quidvis & facere & pati,
 Viriutisque viam deserit ardua.*

Plato. v. de
 legib. extr.

*Oportet quippe fieri ut in civitate qua summi morbi debet esse
 a pers. b. e. seditionis, nec summa sit in aliquibus erubur inop-
 pia, nec summa divitiæ. Hisce positis pergimus nunc cum
 Philosopho ulterius probare, quare mediij cives sint opti-
 mi, unde & illud efficietur, Remp. ex mediis constantem
 esse optimam.*

X.

1. artic.

Mediocres cives facilius rationis imperio ob-
 temperant; quippe cum nec egestas eos impediatur,
 quò minus possint, quamvis velint, nec abundantia
 ut nolint obsequi quamvis possint.

Legum autoritas quin sancta & inviolata esse debeat,
 nullum habet dubium; quippe cum nulla civitas absque
 legibus salva esse possit; imò necesse sit hominibus leges
 præscribere, ut secundum eas vivant; alioquin nihil à se-
 tis discreparent, ipse Aristoteles Cyclopicam vitam appel-
 lat, ubi nullis legibus vivitur, sed quisque suo arbitrato. Sa-
 nè si

16. Ethic.
 9. 9.

... rationis præscriptum vi-
 ... verum ageret appetitus sensum, ut
 ... alterius consilio non indigeret.
 ... immemores divitiarum auræ par-
 ... & brutorum magis, quàm hominum
 ... unde necessitas imperavit humano ge-
 ... constitueret, in quibus armatur vir-
 ... que ratio unicuique persuadere debuisset magistra-
 ... suo mandat, adeoque hinc oritur virtu-
 ... sed cum ferro & telo, ni pareas. Quæ quan-
 ... adamantina patendi necessitas, non est tamen in-
 ... si vel divitum vel pauperum ordo incipiat tu-
 ... quolibet suum jus, quod illi inæqualitate hi-
 ... astimant, flagitante, vim suam exerere neque-
 ... *vel forma, vel viribus, vel genere aut divitijs*
 ... *vel contra qui paupertate & inopiâ vel sordibus & i-*
 ... *difficiter rationi parent. Nam divites sunt contra-*
 ... *in rebus sunt magis injuri, pauperes vero malitio-*
 ... *rebus malefici, nam injuriæ partim contumelia,*
 ... *partim sunt malitiâ. Et sanè ut de utrorumque moribus non*
 ... *docet nos ipse Plutus, qui mores sequi*
 ... *divitiarum. Postquam aliquis, inquit, qui me primò est ade-*
 ... *ad apertis foribus me receperit, clam unâ mecum ingredi-*
 ... *salus, vecordia, mollities, jactantia, dolus, contumelia &*
 ... *in genus innumera. Eadem vitia tribuit illis noster Phi-*
 ... *appellans eos contumaces qui quasi labem sibi con-*
 ... *possessione divitiarum, ita enim eos esse affe-*
 ... *quasi omnia alia bona possideant, quum divitiæ sint*
 ... *quo alia omnia bona æstimentur: delicatos ob-*
 ... *& felicitatis ostentationem, elatis quia omnes*
 ... *versantur quod amatur & suspicitur ab alijs,*
 ... *denique, quippe qui alios præ se contemnant,*

Cornet.
 Mari. Anal.
 Leg. Cap. 6
 de formâ

Arist. 10.
 Pol. cap. 12

Lucianus
 in Timon.

11. Rhet.
 Cap. 16

Aristot. v.
Pol. Cap. 3
& 6.

delectenturque tenuiores injuriâ afficere, non quidem nocendi animo, sed ut libidini suæ indulgeant. Quod vitium credo propterea culpate Aristotelem in divitibus, quòd non tam generalem Rerump. mutationum, quàm præcipuam conversionis Oligarchiarum causam ascribat contumeliæ, quando scilicet à paucis illis divitibus injuriosè nimisque duriter tractatur subdita multitudo: tunc enim conspiratione factâ cogitationem suscipere solent quomodo intolerabile Oligarchicorum jûgum excutiant. At verò pauperum mores & studia pleraque contraria videas studiis divitum, quippe qui callidè ac versutè improbi sunt, inque exigui momenti rebus nequitia se dedunt, incipientes à minoribus donec paulatim ad majora perveniant. Sed & cum manuum mercede inopiam tolerare cogantur, certè minus idonei erunt qui Reipubl. muneribus obeundis admoveantur, quippe quorum studia id tantum intendunt, quòd sibi sit unde vivant. Hinc fit, præsertim si contumeliâ afficiantur, ut invidia veneno suffusi, torvis oculis aspiciant aliorum honores, insidentur divitum bonis, ducant sibi laudi si quâ in re ipsorum commoda vel impedire vel certe intervertere possint, gaudeant non tam bonis proprijs quàm malis alienis:

Terent. Adelph. A. 4.
S. 3.

*Omnes enim quibus res sunt minus secunda, magis sunt ne-
scio quomodo*

Suspiciosi: ad contumeliam omnia accipiunt magis:

Propter suam impotentiam se semper credunt negligj.

Hiscè moribus cum utrique sint præditi, non est mirum quod difficulter rationi pateant. Qui enim possint, cum tam gravibus corruptus sit animus vitijs. Semel enim ubi animo hæc vitia insederint, nec ratione opprimantur, fieri aliter nequit, quin reddantur cives maliciosi & improbi, tantum abest ut optimi.

XI. Ma-

Magistratum curam gerunt, eos amant, bene-^{a.ratio.}
que consulunt Reipublicæ.

Dicit Aristoteles nisi hæc duo probè observentur, id cum periculo civitatis maximè esse conjunctum, ac proinde cum nec divites nec pauperes alterutrum horum faciant, optimos cives minimè dicendos. Ejusmodi enim moribus præditi, quibus divites & pauperes descripsimus, quomodo illi vel unum illorum præstabunt? quomodo bono publico consulent, qui tantum propriæ student utilitati, qui si imperarent, Rempubl. quæstio magis haberent, quò avaritiam suam explerent, quàm ut ejus curam gererent, cum tamen publicam salutem neglecta propriâ magis spectare fas esset. *Habere enim quæstui rempubl. non modo turpe est, sed sceleratum etiam ac nefarium, imò caput in omni procuratione muneris publici est, ut avaritia etiam minima pellatur suspicio.* At verò pauperes, quomodo magistratus ament? quomodo virtuosos colant qui virtutem odio habent? quos si contemnunt, quomodo legibus a magistratu latis parebunt, cum lex sit præceptum virtutis; imò ignorabunt leges, quippe occupati in quærendo victu & amictu, non venient in concionem quando de ferendis legibus, aliisque summam Reip. concernentibus agitur, imò si maximè superpetat tempus, nihilominus interesse nolunt, cum arbitrentur se opprimi ab iis quibus Reip. summa est commissa. Quo ipso satis declarant quod præsentem rerum statu non sint contenti, ut nihil magis in votis habeant quàm eum immutarum, cum tamen id maximè in bono cive requiratur ut præsentem Reipubl. statum amet, eumque factum tectum conservare cupiat. Itaque quin illi data occasione gravissimos seditionum finctus sint moturi, non est quod quis dubitet: quanto autem cum dâ-
mo

Barcl. part.
2 Arg. l. 5.
G. 8.

Uno totius Reipubl. id sit conjunctum, nemo non prudentum videt. *Nulla enim Reipubl. gravior labes ac pestis contingere potest, dissidijs atque seditionibus popularibus, cum nativæ factionibus in Reipubl. potentiores distractâ in partes plebe mutuis se insectentur odii.* Ideoque summâ ope annitendum, uti prudenti consilio huic tam pernicioso morbo medicina afferatur, antequam vulnus fiat immedicabile. Hinc præclare consulunt Reipub. qui non tam latis legibus seditiones omnes cavent, quàm severissime in earum, si quæ existant, auctores animadvertant.

XII.

Bonus civis est qui imperare & parere sciat, & velit.

Ant. 17.
Pol. Cap. xi

Cùm omnis civitas constet ex parentibus & imperantibus, certè beata esse nequit, nisi utraque pars officio suo rectè fungatur h. e. ut rectè pareat & rectè imperet. Innatum autem vitium dixeris quod neque divites neque pauperes id probè præstare possint. Supra cùm mores utrorumque ex Rhetoricis Aristotelis recenseremus, illud huic loco explicandum relinquebamus, quod divites existiment se solos esse dignos qui imperent, propterea quod habeant, undè illis meritò ea dignitas debeat, accedit cùm divites eos arrogantes reddant, quod sibi imaginentur, hoc maximum dedecus illis fore, si tenuiorum imperio obsequerentur. *Atque hæc illis, inquit Heinsius, sæpèmero à teneris accedit insolentia, ideoque luxu ut plurimum, immodico corrupti, ne in seculo quidem contineri in officio à præceptore possunt.* Generosa indoles si legitima accedat institutio magno bono est patriæ, sin vero ad vitia declinet, ingens ei malum conciliat. Præstat scilicet hoc bono educatio, quo teneri animi ad bonos mores virtutemque conformentur; difficulter enim rescinduntur vitia quæ nobis

CUM

com creverunt. Videtur ergo Aristoteles parum educati-
 uni adscribere, quod divites adeo corruptis sint præditi
 moribus. Nam si a puero ad virtutis studia ducerentur, de-
 bitaq; institutione semina vitiorum jam tum animo insita
 exterminarentur, non dubitarem optima cives aliquando
 essent evasuri. Verum cum id plerumq; negligatur maximâ
 reprehensione digni sunt parentes; & sane peccatur ab iis
 tam in excessu quam defectu. Multi parentum eò avaritiæ
 & odij in liberos progrediuntur, ut nullam curam gerant
 educationis, aut si ad huc aliquam, vile aliquod mancipi-
 um ad alixineptum liberis præficiunt, quod vitijs potius
 quam virtutibus mollem animum imbuat, ad quæ aliis à
 naturâ satis est pronus. Sapienter dixit olim Crates: se si
 fieri posset, altissimo urbis loco conscenso proclamatu-
 rum, quò tenditis homines qui reitaciendæ omne studii
 impenditis, liberorum verò quibus opes vestras relin-
 quitis, curam negligitis. Contra verò alios parentum
 videas nihil quidem deseri pati liberis, quæ ad honestam
 eorum institutionem faciunt, in summâ verò mollitiæ &
 indulgentiâ eos educare, ignari quantam fenestram per
 hac iis aperiant ad omnem nequitiam. Non aliter ut adu-
 latores se erga liberos gerunt, qui, ut Comicus ait, non
 parant se ut rideant, sed eis ultro arrident, eorumq; inge-
 nia simul admirantur, quicquid dicant laudant, id rursus
 si negant laudant id quoque, negat quis negant, ait a-
 junt. Quod si Præceptores istam animi mollitiem aliaque
 vitia evellere tenent, non tamen concesserit nimia pã-
 trum indulgentia, ut aliquandò durius tractentur, atque
 tunc verè conquerantur Præceptores, unâ cum Lyco Pã-
 lutino Prædago:

*Olim papali prius honorem rapiebas suffragio,
 Quam magistro desinebas esse dicto obediens.*

D

Plutarch.
 in Crate
 de avaritiâ
 296.

Terent.
 Eunuch.
 A. 2. 3. 24

Plaut. Besti-
 chid. A. 1.
 S. 3.

*An puer prius quam septennis est, hinc accipere eum matrem
 Exemplo puer pedagogo tabula distumpit caput
 Cum adeas patrem postulatam, puero sic dicit pater
 Noster esto, dum te poteris defendere injuria.
 Provocatur pedagogus: ego senex minimi pretij
 Ne attingas puerum ista causa, quando fecit strenue,
 It magister quasi lucerna uncto expressus linteo.*

Sed redeamus ad propositum, satis dictum de divitibus
 quanam sit causa quod parere nolint. Pauperum vero
 multi adeo abjecto humilique sunt animo, ut neq; ad im-
 perandum neq; ad parendum recte sint idonei; multo mi-
 nus quam divites, plerumq; imperare ignorant, nonnulli
 idque perfrequenter parere item nesciunt nisi serviliter.
 Quis autem dubitet quin & ad hoc multum faciat pra-
 va educatio; egestate scilicet compulsus negligentius cu-
 ram liberorum gerunt. Non quidem diffitendum est, na-
 sci quosdam stupido hebetique ingenio: aberrat enim in-
 terdum natura vel ob materiae contumacia, vel ob instru-
 menti infirmitatem, vel ob impedimentum externum, ut
 finem suum minus obtineat: id vero certo certius est, dili-
 genti cura sedulaque educatione, haut parum corrigi in
 melius ejusmodi ingenia.

*ἐι δὲ τις αἰται, τὸς ἴσιν πεφασίας,
 μαθήσεως καὶ μελέτης τυχόντας ὀρθῆς πρὸς ἀρετῶν, οὐκ αἰ τὴν τῆς φύ-
 σι θεοτάτησιν εἰς τοὺς δόξομενοι ἀναδομαῖν ἴσω πάλῃ, μᾶλλον δὲ τῶ
 παιὸς ἀμαρτάναι. Φύσις μὲν γὰρ ἀρετὴν διαφθερε εἰς ἴσῃα:
 Φαυλοτήτα δὲ ἵπαιος τοῦ διδάχῃ.*

Plutarchus
 περὶ παι-
 δων ἀγω-
 γῆς.

Itaque cum nec divites nec
 pauperes vitam mores actionesque suas componant ad
 leges institutaque civitatis, nec faciant id quod boni civis
 est, sed divites parere nolint, imperare vero non nisi heri-
 liter, pauperes vero imperare ignorent, parere autem non
 nisi serviliter possint, de ejusmodi civibus nobis non erit
 multum laborandum; constabit enim ejusmodi civitas e-

meri

in convenientia sint cuius facile patet. Relinquitur ergo
medios cives esse optimos, cum boni civis officio fungi
possint.

XIII.

Inter invidentes & contemnentes nulla potest esse amicitia & concordia, quæ tamen maxima civitatis sunt vincula & munimenta quovis muro firmiora.

Quemadmodum singula hastilia nullo negotio franguntur, in fasciculum vero collecta nihil minus; ita dissidentium inter se animi facillimè superantur, concordēs longe difficillime. *Neque enim validius est vinculum, quo cives in officio continentur, concordia subditorum. Ad quam conservandam debet princeps summo studio & operâ, eaque majore incumbere industria, cum persensit factionum suscitabula expressè appetere salutem visamq; illius qui est cum imperio.* Propterea Legislatores amicitiam magis in civitate vigere volunt quam justitiam, conservat enim civitates: jam verò cum concordia videatur esse aliquid ipsius amicitie, non verò discordia, hanc quoad fieri potest tanquam labem & perniciem civitatum expellunt. Nam concordia res parvæ crescunt, discordia enim maximæ dilabuntur. Cui gemina tradit ipse fons veritatis, qui mentiri nequit, *omne inquit regnum in se divisum desolabitur, & domus supra domum cades.* Recte flos Romanæ eloquentiæ Cicero, *quod si inquit, exemeris ex natura rerum benevolentia conjunctionem, nec domus ulla, nec urbs stare poterit: nec agri cultus permanebit.* *Ex dissensionibus & dissidijs percipi potest quanta vis sit amicitie & concordia: qua enim domus tam stabilis, qua tam firma est civitas, qua non odijs & discordijs funditus possit everri.* Tan-

Barel. A^o
gent. part^o
2. l. 4. 3°

Arift. m^o
Eth. Cap. 1°

Luc. 11°

in Lallio

tum ergo momentum cum sit in amicitia positum, recte
 fit ab illis qui leges ferunt, ut in maximè intendant, quò
 civitas nullus laboret seditionibus, sit verò amicitia inter
 omnes cives. Verùm quomodo amabunt alios qui omnes
 præ se contempnunt? quomodo concorditer vivent, qui
 invidia timent quasi, indolentque prosperis aliorum re-
 bus? imò invidia & contemptus plane sunt contra ratio-
 nem amicitiae, adeoque maximè damnosa Rebuspubl. At
 verò commune est vitium divitum ut contempnant; afflu-
 unt quippe præter coeteros omnibus fortune bonis, pro-
 pterea eò confidentius contempnunt eos, quibus res sunt
 minus secunda. Commune item vitium pauperum est ut
 invideant, nec id immeritò, contumelia quippe affecti à
 divitibus, non possunt non obliquo limare oculo illorum
 bona. Quid? cum nemo contumeliam facile perpeti pos-
 sit, omnem movebunt lapidem ut intercipient locuple-
 tum comoda, ab is enim arbitrantur sibi præripi, quæ
 ad se pertinent. Itaque divitum & pauperum animi vix
 ita coalescent, ut una habitent civitatemque constituant,
 & alter alterius imperium æquo animo ferat. *Abeunt enim*
longissime (ut or verbi Heinshii) à conjunctione ea & commu-
nione sine quibus civitates consistere nequeunt. Civilis enim
communio est civitas: partium autem amicitia communio, quæ
in similitate locum non habet. Quisquis enim eos movuit, quos o-
dit, ideoque & vitat. Adeo, ut quidam, ne eandem quidem viam,
publicè cum ijs quos oderunt, insistere sustineant. Quod quam
procul absit à communione illa, quæ requiritur in civitati-
bus, quis non intelligit? Concludimus igitur ex positis
quatuor rationibus, nec summè divites nec sumè paupo-
res esse posse optima Reip. cives, sed tantum medios inter
extremos: rationi enim facilius obtemperant, amant ma-
gistratus, scitunt & volunt imperare & parere, non in-
 dent,

Mill. IV.
 Tit. Cap.
 81.

dicent, tantum quippe habent quantum sufficit, denique non contemnunt, alter enim alterum non præcedit, ut propterea eum dispicari habeat. Unde porro sequetur, quod civitas ex ejusmodi civibus constans se bene sit habitura, dum quilibet pro virili virtuti studet, vitia declinat. Optimum denique in eâ erit regimen. Nam si rectè dictum ab Aristotele omnia operasse eò meliora, quò à melioribus fiant, utique imperantis & parentis opus tantò erit melius, quanto à melioribus præstetur. Erit proinde hæc ratio secunda, Republicanam ex medijs constantem esse optimam.

1. Polit.
Cap. 3.

XIV.

Ea est civitatis natura ut quam optime ex paribus & æqualibus constet; ea enim optimè administrabitur, quæ ex iis conflatur, ex quibus naturâ civitas constituitur.

Generalem mutationum Rerumpubl. causam assignat Philosophus vanæ hominum persuasioni, quasi uni alterive ordini civitatis fiat injuria. Nam cum apud omnes constet justum & æquale quod secundum proportionem ita dicitur, quam maximè facere ad Rerump. conservatio-

v. Polit.
Cap. 8.

ne, aberrant tamen in determinando illo justo in quo debeat consistere. Democratici enim cum libertate omnibus sint æquales, persuasere sibi, se simpliciter esse æquales, Oligarchici cum divitiis vel genere sint inæquales, simpliciter se inæquales autumant, nec pari cum aliis jure vivere capiunt, unde postea oriuntur vitiose illæ Rerump. formæ, Oligarchia & Democratia. Hoc ne fiat, utile erit civis esse mediocres, illi enim cum sint maximè pares & æquales, haud erit periculum ut ex vanâ illa inæqualitatis persuasio aliquid sint moturi. Apparebit autem ea æ-

Accialolus
ad Cap. 4.
lib. 5. Ethic
Arist.

equalitas maxime si alternatim imperent aut parent: neque
etiam aliter fieri poterit, siquidem nemo alium vel virtu-
te vel opibus vel libertate superabit. *Nam si persona sint pa-*
ri dignitatu, necessario servabitur ibi rerum distribuendarum
æqualitas, ita aut. id quod dabitur nec superabis nec superabitur.

Quod si negligatur ut æqui non accipiant æqua, non pos-
sunt non inde oriri discordiæ & querelæ, quæ cum è Re-
publicâ exulare debeant, omnino etiam exulabunt, si eo-
modo omnia observentur. Porro cum amicitia maxime
sit opus in civitate, ut si absque eâ esset, nullum refugium
nec in secundis nec in adversis haberent homines, imò de-
stituerentur omnibus quæ ad vitam feliciter degendam
pertinent, ea verò consistat in æqualitate, maxime ibi flo-

cl. in La-
lio.

rebit amicitia ubi omnes sunt æquales; *nihil enim est, quod*
ad se rem nullam tam alliciat, & tam attrahat, quàm ad amici-
tiam similitudo. Variant autem gradus amicitia pro ratio-
ne specierum Rerump. ita ut in alijs sit plus, in alijs minus,

Arist. viii.
Eth. cap. xl.

in alijs planè nihil: *santum enim in unaquaq, Republ. est ami-*
icitia, quantum justis: unde patet cum in tyrannide parùm aut
nihil sit justis, plus paulò in Oligarchia, multum verò in
Politiâ, ubi omnes æquali jure vivunt, eodem modo etiam
se habituram amicitiam. In optimâ verò Republicâ cum
maximè attendenda sit justitia, non dubium est, quin ibi
pariter summo studio colatur amicitia, tanta enim affini-
tas videtur esse inter amicitiam & justitiam, ut quod maxi-
mè justum sit, maximè quoque jungat amicos. Quid è
quod si amicitia est inter æquales, æquales verò esse debe-
ant cives in optimâ Republica, utique non opus erit justiti-
â, quippe cum amicitia magis facere videatur ad conser-
vationem civitatis. Amicitia, quippe sine justitiâ esse po-
test, amici enim sibi ipsis non inferent injuriam, non verò
justitia sine amicitia. Addimus huic loco conveniens

Aristot. 8.
Eth. Cap. 1.

Tullij

Julij monitum, in amicitia nunquam non observandum. *Hac inquit prima lex in amicitia sancitur, ut neque rogemus res turpes, nec faciamus rogati; turpis enim excusatio est & minimè accipienda, cum in cæteris peccatis, tum si quis contra Republicam, se amici causâ fecisse fateatur. Nulla enim est excusatio peccati, si amici causa peccaveris. Videntur illi in excessu amicitiae peccare, qui ad nutum amicorum omnia & dicunt & faciunt, quasi religio sit illis quicquam denegare, neglecta honestatis ratione, quæ sicuti in omnibus ita in amicitia maxime opere est observanda.*

XV.

In qua Republ. nulla est invidia, nullæ insidiæ, 3. ratio.
nulla alieni cupiditas, ea diu potest esse incolumis.

Quamvis vulgò bonitatem Reipubl. ex ejus diuturnitate metiantur, ut quò diuturnior eò melior etiam sit status, id tamen non ita simpliciter est asserendum. *Diuturnius enim tum est melius, si cætera paria sint, ita si duo ædificia in bonitate & commoditate sint paria, id quod stabi- Schal. Reg. Philof. tit. 19. Reg. IV.*
lius & perfectius, est alteri longè præferendum. Depravatæ quidem Rerumpubl. formæ durant interdum satis diu, nisi vel nimis intenduntur vel remittantur, non tamen sequitur ergò sunt bonæ: nihil minus: ubi enim virtuti nullus vel exiguus est locus, ibi certè parum reperietur quod habeat rationem boni; mali scilicet ad diuturnitatem custodes sunt, metus, odium, invidia, insidiæ, alieni cupiditas, quæ in corruptis formis, ubi imperantium tantum spectatur commodum, quàm maxime vigent vitia, qui in si vel unum saltem gliscere incipiat, haud longè aberit alterum. Quam primum enim subditi id agere imperantes sentiunt, ut ab iis metuantur, quàmvis eò nihil sit dementius; seque propterea contumeliosè tractari, sæviri infu-

insuper in se si vel minima in re delinquerit, ita se quaeratur ad Reipub. utilitatem referri, cum tamen omnis anima adversio & castigatio contumeliâ vacare debeat, cavendumq; ne major poena quam culpa sit, paulatim odio eos prosequi incipiunt, quo indies accrescente, crescentibus imperantium contumeliis, sensim illorum animis se insinuat invidia. Intuentes enim illorum fortunas, potentiam vitæq; commoda, dolent quod sibi non liceat iisdem perfrui, omnia tantum agi ut imperantibus sit bene, quamvis sibi sit malè: tum convertunt se ad insidias, ut quæ palam ob imbecillitatem suam is eripere non poterant, clam subtrahant, quod ubi ipsis bene processerit, videantque se clandestinis fraudibus iis ægre facere posse, augetur quotidie illorum cupiditas aliena appetendi donec tandem in immensum exeat, ita ut nulla liberalitas occurrere possit tam plene, quæ cupiditates illorum, quæ crescum dum implentur, exsatiat. His vitiis dum laborat Resp. quis sibi ejus diurnitatem promittat? evertetur aliquando de improvviso, etiam cum minime de eo cogitaverint. Verum hæc facula solet agi inter divites & pauperes. Mediî cives horum vitiorum sunt expertes, qui sicuti mediocritati in omnibus studebunt, ita suas cupiditates temperabunt, ne aliorum bonis inhiant. Quantum enim ad sufficientiam opus est, possident, propterea aliena ne desiderant quidem, tantum abest ut iis insidiantur: neq; porro ad abundantiam sunt divites, aut potentes, ut sibi ab aliis habeant metuere, ne se compilent, vel ut inde aliorum invidiam sibi colligere possint: nec deniq; invidendis bonis sunt præditi, quæ alios ad ea, auferenda allicere possint, cum tantum hi possideant, quantum illi. Unde efficitur ut secure & tranquillè vivant, absque omni periculo, cum nec ipsi alijs insidiam struant, nec ipsis alijs, ideoque meritò optavit olim Phocylides:

Esse

... sunt animoda multa:
Nec tamen intelligimus ejusmodi securitatem, quæ plane
degeneret in incuriam & negligentiam, ita enim pessimo
se habebit civitas, id quod Appius Claudius prudenter do-
cuit Romanos: *Negotiam inquit, populo Romano melius, quam valer. Ma-*
otium committi: non quod ignoraret quam jucundus tranquillita-
tis status esset, sed quod animadverteret præpotentia imperia agi-
satione rerum ad virtutem capeßendam excitari, nimia quiete in
desidiam resolvi. Et sane negotiam nomine horridum, civitatis
vostre mores in suo statu continuit? blanda verò appellationis
quies plurimis vitijs resperfit. Huic rei ejusmodi remedio oc-
currere voluit Aristoteles: Fictos interdum vanosque me- Pol. 5
eus, civibus esse injiciendos, quò major exciteretur vigilan-
tia, administratio nisque diligentia ficto timore augeatur,
ita ut quæ præcul absunt pericula, tanquam imminentiã
proponantur. Instar periti alicujus nautæ Paccatus
Republ. guber- ad cit. loc.
nator se gerere debet, qui quò pacatius est mare, tantò
magis de jacturã atque subitã tempestate præcavenda co-
gitat. At dicas, si introducatur bonorum æquatio facilius
laudata sæpius mala cavebuntur, cum enim maxime erunt
cives æquales, adeoque civitas diu poterit esse incolumis.
Verum quidem est nimias paucorum opes & multitudi-
nis inopiam sæpissime causam mutationum Rerumpubl.
dedisse: ac proinde ut hisce morbis occurreretur præclara
ingenia de bonorum æquatione leges tulere, sed quàm fe-
liciter, eventus comprobavit. Lycurgus certè cujus il-
lustre in Græcã historiã est nomen, institurus Rempubl,
Spartanam, æquatione bonorum ad interitum ferme per-
didit Rempubl. Erã enim imio æqualiter agros distribu-
isset latã legẽ ne eos venderent, permissã tamen legandi
donandive potestate, summa inæqualitas est insecuta, ita
ut alij redderentur pauperrimi, alij ditissimi. Idem tenta-

E

vit

vit Phaleas, nec tamen quod volebat est affecturus. Nec enim videtur talis bonorum æquatio rixas & odia civium sublatura, aulim potius affirmare, ipsam talia emovere & augere. Nam si nulli civium, plus altero habere licet, tunc certe ij qui virtute, prudentia aliisque dotibus excellunt, ægrè ferent, si plebeis æquiparentur, & id non immerito, quia contra justitiæ regulam peccatur, quæ vult ut inæquales inæqualia etiam accipiant. Non urgebo nefas esse cœtum numerum procreandorum liberorum præscribere. Unde bonorum æquationem introducere, est quidem non incommodum tam multa autem ei sunt adjungenda ut vix obtineri possit. Melius consilium inducendæ æquationis bonorum, suppeditat nobis Laetantius. *Qui vult, inquit, homines ad æquare, non matrimonia, non opes subtrahere debet: sed arrogantiam, superbiam, tumorem, ut illi potentes & elati parere esse se etiam mendicissimis sciant. Detracta enim divitibus insolentia & iniquitate nihil intererit, utrumne alij divites alij pauperes, cum animi pares fuerint.* Ad id conducit aliquantum si bona sint æqualia, inquit Aristoteles, ne seditiones moveantur, sed verè ut dicam non magnopere. Cessant seditiones, ut hunc locum exponit Thomas, inter parvos cives, major materia seditionis inter majores, minus enim æquo anima ferent æqualitatem præstantiores quique, unde non possunt non oriri conjurationes metusque. Accedit quod cum infinita sit hominum cupiditas non enim quærit sola necessaria vita, sed omnia quæ possunt esse homini delectabilia, quæ tamen sunt infinita, quamvis initio suâ sorte vivant contenti, mox tamen extendent suas cupiditates, alienaque affectabunt, unde statim seditionis causa suboritur. In optimâ ergo Republicâ vix edemitteretur æquatio bonorum, quam perperam vulgo pacti & concordæ parentem appellant.

Lib. 3 divi-
 nar Instit.
 C. 22.

Polit. C. 5.

Optima est civitas quæ ex medijs constat, cum
 ex urbes optimè administrantur, in quibus pars me-
 dia est prior. 4. ratio;

Quam admodum anima inform et corpus ita Respub.
 informat civitatem, apta verò præcedat oportet materia
 pariterve dispositio, quod ni fiat, aberrat natura nec su-
 um finem assequitur. Quamvis ergo ex optimis civibus
 conflata aliqua civitas, ni tamen Legislatoꝝ statum eorum
 moribus & ingenio convenientem introducat, haud cre-
 do eam optimam Rempubl. institutum. Non enim a-
 deo difficile Rempubl. condere, at longè difficillimum con-
 ditam quam diturissimè conservari: juxta illud Poëta:

Non minor est virtus, quam querere, parta tuam.

Casus necesse illi, hic erit artis opus.

Quam ob causam laudatur Lycurgi prudentia, quod non
 solum instituit Rempubl. sed talem etiam quæ ætatem
 ferre possit. Respub. Romana quondam, hodie Venera ob
 diuturnitatem imperij nobilissimam habetur. Itaque quam-
 vis cuiuslibet Reipubl. conditori videntium, ut introducat
 talem formam, quam omnes cives salvam velint ac diu-
 turnam: tamen cum id non adeo facile obtineri possit, sum-
 ma saltem contentione studebit, ut eam Reip. partem
 quæ presenti statu contenta vivit, potentiorē reddat,
 tum à seditionibus non facile habent sibi mettere. Quod v. Polit.
 præceptum cum sit maximum ~~corruptio~~, uti id vocat Al- Cap. vi.
 storeles, conservandæ cuiusvis Reip. utique utilitas ejus
 haud erit exigua in Republ. optimâ. Illa enim cum ex me-
 dijs constat, optimè administrabitur, eritque cò stabilior
 quò magis mediocum civium multitudo, ambo extrema,
 divites & pauperes superabit: continebit scilicet utrosque

in officio ne quid movere adferant. Nam si divites oppres-
 sum eant pauperes, pars media utique valentior reliquis
 duabus partibus divisim sumptis, adjunget se illi parti quæ
 magis ratione regitur, nec affectuum turbinibus circum-
 agitur, inque ordinem coget contumaces. idem faciet si
 pauperes aliquid sint moturi contradivites. Verum, dices,
 quid consilij tum capiet vir prudens, si pauperes cum di-
 vitibus conspirent in mediolorum perniciem? Dico vanum
 esse hunc metum, quod cum ex ante dictis facile patet,
 tum inde quod extrema nunquam inter se conveniant.
 Qui enim ne quidem una peregrinari possunt, multò mi-
 nus simul habitabunt, cum tamen in ejusmodi molitioni-
 bus summa animorum conjunctione sit opus, quam fru-
 stra queras inter pauperes & divites, propter summam dis-
 sidentiam, quod altera pars ab altera semper sibi metuat,
 imo priusquam una pars alterius imperio se subdat eligent
 potius tertium quendam cui pareant, quique sit istar ar-
 bitri, ne partes adedò dissidentes à se in vicem in mutua
 ruant perniciem.

XVII.

g. ratio.

Neque metuendum est ut mutetur in Oligarchi-
 am vel Democratiam, aut ex utraque deterrima for-
 marum existat Tyrannis.

Præstat hæc omnia mediocritas, ne ab ejusmodi me-
 lis periculum imminet, quòd si verò ab eâ recedatur, ut
 vel divitum vel pauperum multitudo accrescat paulatim,
 seriatim nequit, quin aut Democratiæ aut Oligarchiæ aut
 ex utraque si nimis intendatur omnia quæ insolenter admi-

v. Polit.
 Cap. 5.

nistrantur, tyrannis oriatur. Aristoteles tres causas assi-
 gnat, quæ fiat quod Democratiæ degenerent in Tyranni-
 dem: primam facit improbitatem Demagogorum, quæ
 cum

eodem non solum eloquentia sed etiam scientia militari pro-
 reliquis excellere, facile rudi plebi imponere poterunt,
 ac si ipsi essent tales, quibus status publica tuto com-
 mixti possit. Itaque cum nec facultas nec animus in vaden-
 da Tyrannidis decissent, facili negotio id quod intende-
 bant obtinere, *diu enim in imperijs versati non videbantur
 sibi se posse esse privatos, praesertim cum consuetudine ad imperij
 cupiditatem trahi viderentur*, uti de Miltiade testatur Nepos.
 Alteram ponit quod populus, cum nimis consideret De-
 magogis, ac si maximi essent communis libertatis defen-
 sores, nimis magnum delegaret ijs imperium, idque satis dit-
 tutum, magno cum errore, cum eo Democrae praesertim
 nihil sit noxius. Inest quippe cuilibet homini im-
 perandi cupiditas, quae si magnitudine & disturnitate im-
 perij magis accendatur, nisi ratio vincat subigatque istam
 cupiditatem, facile patet quid boni Reipubl. sit allatura.
 Illius rei exemplum prebet nobis Caesar de quo saepe
 Cicero in Epistolis suis conqueritur, ipsum Senatuum
 auctorem extitisse Caesari ut invaderet Tyrannidem, tan-
 to scilicet imperio & in decennium commisso, magnitu-
 dine insuper rerum gestarum, multitudineque victoria-
 rum elatum corripisse paulatim eam affectare. Tertiam
 demique causam dicit esse, quod cum olim apud Gracos
 haud ita amplexae essent civitates, civesque agriculturae de-
 diti, rerum publicarum curam Demagogis relinquerent,
 pateret ijs aditus ad tyrannidem: cuius rei tria in medium
 afferit exempla ipse Aristoteles, unum Pisistrati apud Athe-
 nienses; alterum Theagenis, qui occidendis divitum ju-
 mentis & pecoribus populi favorem meritis Megaris tan-
 dem tyrannidem affectavit; tertium Dionysij qui accu-
 sando divites & nobiles, nominatim aurem Daphnazum, Diod. Sic.
lib. 13. Cap.
64. de Reg.
 quem & postea sustulit, a populo magnifacit, tandem

Aristot. v.
Pol. Cap. 6.

in ista civitate plebs tyrannidem invasit. Item quod Democritus accepit & Oligarchus, maxime si ipsi Oligarchici ad se invicem dissident, sibi que mutuo dissident, ac propterea praesidijs quibusdam se muniant adversus impetum eorum, à quibus sibi mali quid merentur. Itaque si quis inter eos paulo gratiosior reliquis, plebem largitionibus verborumque blandimentis sibi adjungit, deventurus quasi eam contra nos sui, insolentia, deinde primo omnes quos habet suspectos, ipse postea nullo prohibente tyrannidem arripit. Testimonio suo hoc comprobatur Naxus insula, ubi plebs facta ex Oligarchicis ducent Lygdamin, oligarchicum statum ejectis nobilibus excrevit, Lygdamis ipse vero hanc multo post se tyrannum declaravit. Ponendum ergo quasi extra omnem controversiam, Rempubl. in qua omnia medioeritate mensurantur esse optimam: summa sane felicitas est ejus Rempubl. in qua medias possident civis facultates, ea tamen abundantia quae sufficiat. *Nam ubi plurima aut infinita alij, alij vero nihil possident, necesse est ad statum populi extremum, aut ad insolentiam paucorum, aut potius ad Tyrannidem dilabi eam civitatem.*

Helms. ad
Cap. II. lib.
4. Fol.
Arist.

XIIX.

Ratio.

Signum quoque est Rempubl. ex medijs civibus constantem esse optimam, quod sola sit seditionum experta.

Gravius malum haud credo Rempubl. accidere posse, quam si seditionibus laborare incipiat: semel enim ubi fuerint exorta, nec prudenti ratione compositae, metuentium ne de improvviso cum interitu totius Reip. iterum prorumpant. Constat quippe inter omnes, nihil tam necessarium esse civitatibus, quam ut cives tranquille & concorditer inter se vivant, ac proinde optimus Magistratus omni

omni studio in id incumberet, ut omnes seditionum & dis-
 scordiarum civitatum fontes obstruat quoad ejus fieri pos-
 sit, aut si cavere non possint, remedia adhibebit, quibus
 laboranti Respubl. succurrat. Nec est quod quis dicat se-
 ditiones interdum civitatibus esse utiles, ita de salutarem
 fortissimum exitum, leges nempe iniqvas per eas abrogari,
 civitatem improbis civibus purgari, civium animos quo-
 modo erga Respubl. sine affectu cognosci, ipsam quoque
 Respubl. nonnunquam in meliorem statum reduci,
 quod restat Romanorum Republica, quae vicis Regi-
 bus in libertatem secesserit, atque tunc bene sibi esse visa
 est excussio illo iugo. *Vetum qui hasce utilitates bellis civiti-
 bus & seditionibus ascribunt, porinde mihi facere videntur ut qui
 adulteria, furta, caedes ac Rerump. interius salubres, ex se ipse
 opinantur esse: cum nulla sit impietas tanta, nullum tam grave
 scelus, ex quo non interdum aliquid saltem utilitatis, ad bene vel
 aliam perveniat, quin illa ipsa improborum flagitia Deus ad ea-
 rum ultionem, suisq; gloriam trahere consuevit.* An vero Resp.
 Romana omni quidem ex parte melius sese habuerit post
 Regi fugium, facile historia evolventi patet. Deum im-
 mortalem quanam erant plebi cum patricijs, contentio-
 nes? quae Decemvirorum impotentia? quae Tribunalium
 insolentia? Gravissimi erant Sylla, Marij, Caesarisque mor-
 tus, qui cum ferro & sanguine civium dirimerentur, vastissi-
 mum illud imperium ad interitum seque periret exere. Nec
 enim credo multos reperiri populos quibus feliciter cesse-
 rit ejusmodi Republ. mutatio, quae non maximorum ma-
 lotum causam dederit, *incurrunt quippe in contraria, dum vi-
 tam saluti vicia. Inter quae nullum ejusmodi seditionem sine intera-
 timenato coertam quis invenit: quin potius vel optimam quam-
 que fellis quam mellis secundioram. Est enim nefosa quando fa-
 ta compertum, ut quomododam esse Reipub.*

Bodinus
 lib. 4 de
 Rep. Cap. 7

Barclay
 lib. 1. c. 10
 tra Monar-
 cho Regum

Plom. 6. 1
27. 8.

παιδες γαρ ομοιοι πατρι παλαιστοι
ει πλειους κακους. παυσοι δε ο πατρις αριστος.

Pauci enim filij similes patri sunt?

Plerique peiores, pauci vero parentibus meliores.

*Historiam in Acipubl. procuratore bonis sepe mali raro meliores
Incedant. Comprobat illud anus Syracusanæ muliebris
quidem sed non muliebriter dicta responsio, quam inter-
rogata à Dionysio, quare pro sua salute quotid. è vota fa-
ceret, protulit: quia puella cum gravem tyrannum haberemus,
eo carere capiebam: quo interfecto, aliquanto tetra artem ac-
cepavit: ejus quoque finiri dominationem magni aestimabam: ter-
tium te superioribus importuniorum habere cepimus. Itaq. timens
ne si tu fueris absurtus, deterior in locum tuum succedat, caput
meum pro salute tua devoto. Solet à Politicis quando de
Seditionibus agunt, questio moveri, an in seditionibus ci-
vis bonus alterutri sese adungere debeat? an vero neutri
parti? Certè si Solonis legi, quæ jubet, ut is domo, patria,
fortunis careat; sitque exul & extorris, qui solitarius separatusque
communi malo secesserit, locus dandus est, omnino alicui
parti se adungere debet. Alij verò iniquitatis hanc legem
accusant, iniquum esse civem bonum, pacis & concordie
studiosum, propterea quod seditiosorum turbæ accedere
nosit, omnibus bonis spoliari, multò etiam iniquius, cum
neutri factionum sententia assentiri possis, cum utraque
sit mala, cogaris nihilominus harum illarumve partium
esse. Alij contra legem Solonis maximà cum utilitate esse
conjunctam autumant, valere quippe multum ad delin-
cendos seditiosorum animos, cives enim otij & tranquill-
tates amantes, si uni parti adhaereant, dissidia omnimodo
prohibituros, aut si id non possint, sedare tamen conatu-
ros, cum non parùm valeat boni cujusdam civis virtus &
auctoritas ad insanæ plebis tumultus compescendos, acce-
dat et*

Pl. Mar.
l. 6. c. 1.

Pl. 1. 1. c. 6.

Pl. 1. 1. c. 6.
de Rep.
lib. 2.

dat etiam, quod nulli parti sint addicti, sapienter non
 serantur ab omnibus, hincque omnium communis præ-
 da. Verum nos relinquimus hanc questionem cuius de-
 cidendam, tanquam minus ad nostrum institutum parti-
 nentem, reuertimurque ad nostrum scopum. Optime
 scilicet Reipubl. indicium esse, cujus partes ita mutuo sibi
 sunt devinctæ, ut ne minima quidem occasio movendæ
 seditionis oriri possit. Id quod Legislatorem facilius non
 arbitror consecuturum, quàm si cives sint ex mediocri
 hominum genere, iis enim cum sint præcise omnes causæ,
 propter quas turbæ oriri solent, non metuenda erit Reip.
 in partes distractio. Plato remedium adversus seditionem
 illud esse dicebat, *ut nec extrema in civibus sit inopia, nec in-*
gentes divitiæ. Certè quòd magnæ populosæque urbès m-
 nus sint obnoxie seditionum turbinibus, facit quod ma-
 gno numero in iis reperiantur medii cives quorum bene-
 ficiò in æquilibrio manet civitas, ut nec pauperes nec di-
 vites aliquid tentare audeant, at verò in minus populosis,
 ubi mediorum vel exiguus vel nullus est numerus, sed o-
 mnes aut sunt pauperes aut divites, facile patet inspicien-
 ti utrorumque mores & studia, seditionibus istam civita-
 tem non carituram. Quamvis videatur quòd hoc loco di-
 xit Aristoteles, intelligendum esse de civitatibus Græciæ,
 quarum quælibet paulò celebrior sibi propriam constitue-
 rat. Reipubl. adeoque cum non essent adeò magnæ, nec
 alium superiorem agnoverent, qui alias eos in officio
 continere potuisset, crebræ erant ejusmodi Rerump. me-
 tationes. Verùm fit interdum ut id magis metuendum vi-
 deatur majoribus urbibus quàm parvis: hæ enim cum su-
 per orem habeant propter infirmitatem suam coguntur
 qui scere, quamvis voluntas ipsis non desit: ille verò li-
 cet majestate sint destituti, ad tempus quiescunt, donec
 poten-

Grobæus
 Serm. 41.

Arist. 10.
 Polit. c. 20.

F

potestates sunt principibus, cum enim superiorem non
 adeo metuant, aguntque id omnibus vitibus, quo sese il-
 lorum imperio paulatim subtrahant, proque suo lubitu
 Rempubl. insituant. Experientia enim id videtur abunde
 contestari, hodie rarissimas in purvis urbibus existere sedi-
 tiones, frequentiores verò in amplioribus civitatibus. Fa-
 temur tamen illas ipsas urbes non omnino sub integra
 maiestate sed aliorum imperio saltem ex parte esse obnoxios.
 Id vero ex illa assertionem firmiter colligi potest, quod De-
 mocratia stabiliores sint Oligarchiis, cum ibi plures den-
 tur medii cives, pluribus quoque pateat aditus ad honores,
 qui in Oligarchiis ipsis est preclusus, proptereaque sui ne-
 glectum magno saepe Reipubl. damno haud paulo impati-
 entius ferunt, ac proinde occasionem dubias res novandi
 hanc temere videntur neglecturi. Quod si vero in tan-
 tum excrevit vel divitum vel pauperum multitudo ut me-
 dioeritati nullus sit relictus locus, hanc procul ab interitu
 erit eiusmodi Respublica, utpoteque jam ruitam minetur.

XIX.

Denique prestantiores esse cives medios etiam
 inde constat, quod plerique Legumlatores, ad civi-
 tatis moderationem natos, hanc legas pauperes aut
 divites fuisse, sed ex numero mediiorum.

Vitima ratio qua Aristoteles asserere annuitur opti-
 mam Rempublicam esse quae ex mediis constat inde dedu-
 cit; quod cum olim apud Gracos prestantissimi extiterint
 Legumlatores, quorumque institutis optimè sint admi-
 nistrate civitates, eos tamen non fuisse divites aut paupe-
 res, quippe cum alias procul dubio ad pauperum vel divi-
 tum placita informassent Rempublicam, quorum tamen
 neutrum prestitere. Certè Solon, vir non sapientiae so-
 lum

mo & de populo unus, quiq; in mediocriū numero quam locupletum esse maluit, prætulitque paupertatem cum virtute conjunctam, ea tamen bonorum sufficientia qua satis esset, maximis divitijs: quod & ejus verba satis indicant:

Multi quippe boni cum paupertate premantur,

Crebraus, est quicquam vix locuplete malo,

At nos virtutem nunquam mutabimus horum

Divitijs, neque sic pœnitet esse probos,

Virtutis semper stabiles possessio perstat,

Incerta variâ sorte feruntur opes.

Plut. in vita
Solonis.

At cum Atheniensibus placuisset Soloni, quem solum sanctorum civitati saluti esse posse putabant, arbitrium constituenda totius civitatis & novarum legum ferendarum permittere, antea enim in immensum divitiarum superbia & avaritia aucta, orant, plebs vero egobant, crescebatque quotidie res alienum, unde discordiæ, factiones, periculosæque libertate motus videbantur imminere, oblatam tyrannidem modestè recusavit, nec oligarchiam aut democratiam instituit, sed usus insigni temperamento, oprimatum juri multitudinis jus æquavit, simulque exitiales seditiones Diacriorum popularem statum, Pedicorum oligarchicum, Paraliorum mixtum flagrantium extinguir. De Lycurgo nobili Lacedæmoniorum Legislatore eadem penè accepimus, mediorum enim civium rationem quantopere habuerit, vel inde colligi potest: quod cum Republ. novis legibus constitueret, voluerit omnes cives esse æquales, (mediis vero maxime sunt æquales) quod invidiæ & discordiæ altricem inæqualitatem tolleret, nullam divitum rationem habens aut pauperum sortum, sed simul omnium, quod omnes ad felicitatem civilem perduceret; perspiciebat enim quantæ turpæ & confusions ex

Vbbo Em
n-tus in De
script. a. p. p.
Athen.

detrahitur hæc tunc essent orbe: itaque hæc tandem
ut divites apud suos cives: in summum adduceret con-
Phoc. in vita temptum, usus enim earum erat nullus, fructus nulla, ne con-
Lycurgi. spectus quidem, aut magni apparatus essentatio. Itaque illud tri-
rum ex omnibus orbis terrarum urbibus Spartzæ solùm
verum fuit: Divitias esse cæcas, jacere tanquam picturam ani-
mâ motuque vacuam. Atque hæc sunt septem illæ rationes qui-
bus Aristoteles probat optimam Rempuplicam pluribus
civitatibus esse, quæ ex mediocribus civibus sit collecta,
quæque profectò suâ certitudine non carent si recte per-
pendantur. Mirari vero non nemo hæc immertò possit,
quò fiat, cum non sit in tōi aduérsum ejusmodi Rempubl.
institui, quod minus frequenter detur, imo rarius in pò-
pulosis civitatibus: quas tamen ob mediocrium civium mult-
tudinem non facile seditionibus laborare affirmavit Ari-
stoteles, sed omnes declinent vel ad Oligarchiam vel ad
popularem statum: cujus rei quatuor rationes à Philoso-
pho allatas, restat ut paucis videamus.

XX.

Verùm cum mediocrium civium numerus sit
exiguus, plerumque ij qui à medio discedant pro suo
lubitu Rempubl. formant, suæ tantum, non publicæ
utilitati consulentes.

Aggredimur nunc primam quidem explicare ratio-
nem propter quam optima hæc Respubl. ratio sit, ul-
timum vero nostræ dissertationis caput. Vbi primum o-
mnium quis querere possit, cum paucitas mediocrium ci-
vium sit causa, quod ejusmodi Respubl. minus sit frequens,
unde fiat quod ubique plures sint divites & pauperes quam
medij? Sanè ut videtur partim nimia habendi cupiditas,
partim otii studium atque incuria huic malo originem
dant.

dant. *Cupiditatis enim sitis nec expletur unquam nec satiatur* Cic. r. par.
neque ea solum quæ habent, libidine augendi cruciantur, sed etiam rad.
amittendi metu, quod divitibus maximè familiare est vitium,
licet omnibus fortunæ bonis circumfluant, ea tamen de-
siderant maximè, quibus abundant, persuasi forsitan, nihil Horat. Sat.
satis esse, quia tanti quantum habeas sis, itaque manibus pedi- 1. l. 1.
busque id unice agunt, ut opes cumulent, quacumq; etiam
ratione id fiat, licet sit interdum minus honestum utile
tamen, plauduntque sibi ipsi domi, simul ac nummos con-
templantur in arcâ, alterum extremorum fugientes, in
alterum incutunt: cum tamen

Sit modus in rebus, sint certi denique fines, Horat. Abid.
Quos ultra citraque nequit consistere rectum.

Somnus verò & otium facit quòd multi hominum in
summâ vivunt paupertate, quod quidem non ignorant, ni-
hilominus cessant à laboribus; per enim suave ipsis est per
otium torpescere, quò tamen nihil turpius, nihil homine
indignius, nato scilicet non ad somnum sed ad ferendos
labores. Adolescens certè cui non arctiora sunt somni
quàm noctis tempora, parum in studiis sapientiz profi-
ciet: Magistratus totam noctem dormiens negligit pu-
blicam rem, & hostibus malisque civibus occasionem in-
vadendi Rempubl. præbet. Paterfamilias qui à servis excita-
tus rei domesticæ parum satagit & nocet exemplo *Proinde* Senec. Ep.
ad rerum aclus excitandi ac translatione bonarum artium occu- 56.
pandi sumus, quoties nos male habet inertia sui impatiens. Nun-
quam vacat lascivis districtis, nihilque tam certum est quàm otij
vitta negotia discuti. His vitis depravatum animum quæ
solkant sequi, manifestum est ex iis, quæ de pauperum di-
vitiisque moribus supra diximus: utra pars superior est, ad
suam propriam non communem utilitatem Rempubl.
format, inde ut oratur vel Oligarchia, vel si populus t-

ut ut impatiens, imperit facti eam evertere statimque
popularem tanquam suo ingenio magis convenientem
introducunt.

XXI:

**Contentiones divitum & pauperum quas inter
se fovent, faciunt ut neutra pars amplecti velit medi-
um, sed semper extrema concupiscat.**

Perversa sane est hæc divitum pauperumque consue-
tudo, quod neutri odio & invidia percussis alterius salutem
quærant, sed suam tantum quicquid etiam fiat de alterius
salute. Nam cum graniter inter sese populus ac divites contem-
pant. (Heinsii verba sunt) *sive hi superiores abiant sive illi, non
expectandum est, ut æqualitatis rationem in Republicâ habere
possint, aut ut in commune consulant, vel medium sedentur. Sibi
enim utraque pars vincit, ideoque præmium non aliud existimant
victoria aut spectant, quam ut potestatem in se ac imperium qua-
cumque ratione transferant ac modo. Ideoque popularum alij, alij
paucorum inducunt statum. Egregium profecto victoriæ præ-
mium! quasi verò honestum sit de civibus oppressis trium-
phos canere, quos æquali juris & amicitie vinculo inter se
nexos ætatem agere, conjunctisque animis & viribus sa-
luti publicæ studere par erat. Vana & ridicula nimis est
persuasio divitum pauperumve, quod eo ipso superiores se
existiment, si alteri parti ægrè faciant, cum illud rarò cura
ipsorum utilitate sit conjunctum. metuendum enim ne al-
tera pars iugo iterum collum subtrahat, & paria acceptis
referat. Consulere melius statui suo Oligarchici, si ali-
quo saltem in loco haberent pauperes, non servorum,
moderatamque introducerent Oligarchiam, haberent
rationem census divitarumq; quibus totum illorum jus
piscatur, ita tamen ut ne ex illis tenniores si præfixum*

con-

Ar. lib. 2.
Pol. cap. 6.

ensum sint consecuti, atque adeò ad magistratus non tantum Crassi perveniant h. e. summè divites, sed & tenuioris fortunæ homines, objiciant imperitæ plebi aliquam offam, cui consumendæ dum incumbunt ipsi interea administrant Rempubl. ut quàm diutissimè conservetur, caute tamen & prudenter. Gemina hisce facere deberent Democratici conformarent suum statum *νεακραξία* saperet, ut legibus ut virtuti aliquis esset honor, abstinerent à divitum opibus manus, tribuerentque cuique quod suum est, essent denique suâ sorte contenti: non dubito quin firma sit futura eorum Respubl. gaudeant suâ quam tantopere crepant libertate, ne tamen evadat in vitiosam aliquam licentiam. Verum quid animis affectuum nebulis invidia sc. & odio perturbatis, ut quod verum est perspicere nequeant, persuadeas, qui non admittunt rationem quibusque veluti surdis narras fabulam? Sicuti enim periculosior est tempestas, quæ non finit in portum appellere, quamque vetat navigare: ita graviores animi morus sunt, qui non finunt hominem consistere ratione perturbatâ, sed præcipitem auferunt in tempestates. Hinc fit ut neutra pars præ alterius odio temperatam cupiat Remp. omnia extrema malunt expirari quàm medium persequi: non ergo est mirum quod optime Reipubl. non fiant participes.

XXII

Amor similitudinis, Quilibet statum suum diligit, cupitque reliquos ad ejus exemplum conformare.

Ex hoc elucet quantum momentum sit in rectâ puerorum educatione positum, ut nisi ea bene se habeat, tota salus Reipubl. quæ ab illâ unice dependet in maximum discrimen adducatur. Ingeneratur scilicet illis à teneris amor suæ Reipubl. si rectè & statui convenienter instituantur,

sut, quod profecto plurimum facit ad status conservatio-
 nem, proptereaque nullam Reipubl. formam meliorem
 existimant, quam in qua sunt nati, imò eam optimam ap-
 pellare non dubitant, quamvis revera non sit talis. Exem-
 plum nobis præbent Athenienses & Lacædemonii, hi oli-
 garchicum illi Democraticum statum magni faciebant,
 itaque quamcunque urbem occuparent, quilibet suum
 quem maximè diligebat statum introducebat. Suum sci-
 licet cuique pulchrùm est, ut verus sonat verbum, in sitis-
 que est amor sui, ut neminem tam modèstum invenias,
 qui non in propriis æstimandis cœcutiat, *studio enim magis*
quàm iudicio placent. Quà de causâ optimi quique Legis-
 latores, cùm viderent summam Reipubl. in eo, verti ut ju-
 ventus recte educaretur, salutares institutioni puerorum
 præscripsere leges. Minos Cretensium Legislator hoc
 imprimis studium habuit ob pravum & ferum populi inge-
 nium, ut ab ætate tenerâ educatione & assuefactione id e-
 mendarer, redderetque mitius atque ad obsequium legum
 magis idoneum. Quod velut vetustissimum & Rebuspubl.
 saluberrimū institutum haud omnio male in suam quoque
 traduxit *modèstus* Lycurgus. Neque enim concessit patribus
 suo more educare liberos, ut hunc rusticum, illum tibici-
 nem esse juberent, quasi verò non ad unum finem statim
 omnium mores essent formandi. Certè quemlibet Legis-
 latorum oportet præ cœteris puerorum probæ educatio-
 ni studere, ne mores diversos turbulètosque addiscant,
 sed ad communem quandam virtutis speciem, quâ inter
 se conveniant, contormentur. Lycurgi legibus diligens
 institutio attulit d'urritatem, juramenti metus parum
 valuisset, nisi d'isciplinâ hoc fuisset consecutus. Aristote-
 les idem non uno in loco inculcat. *Omnium institutorum,*
inquit, maximum, ad hoc ut conserventur Respubl. quod nunc
plerique

Brasim. A-
 dagli.
 Vbb. Emm.
 descript.
 Reip. Cre-
 tans.

Plat. in vi-
 ta Lycurgi.
 & in com-
 paratione
 vitæ Ly-
 curgi &
 Numæ.

v Polit
 Cap 9.

liffimarum & decretorum, quæ ab omnibus Remp. gerentibus sunt
 facta, nulla est utilitas, nisi sint assuesciti & instituti in Republ. po-
 pulariter quidem si leges sint populares, oligarchicè verò si sint o-
 ligarchica. Nam si in uno est in continentia, est & in civitate.
 Institui autem convenienter Reip. non hoc est, efficere quibus gau-
 dentur Oligarchiæ, vel qui Democratiam volunt, sed quibus possint,
 hæc quidem Oligarchiam tenere, illi vero Democratiam. Et cum
 pro diversitate Rerumpubl. diversi quoque sint civium
 mores atque ingenia, non dubium est quin diversa quo-
 que requiratur institutio. Et vero idem fieri non recte
 tamen videre licet & in Democratijs, ubi omnes in summa
 petulantia & licentia, & in Oligarchijs ubi in extrema molli-
 tie & luxu pueri educantur. Vnde fit ut ex ejusmodi civi-
 bus optima Respubl. constitui nequeat, sed semper existat
 aliqua in τῶν πλεονεκτησίων.

XXIII.

Temporum denique misera conditio & morum 4. ratio.
 depravatio facit, ut nemo amplius pari cum coete-
 ris jure velit vivere.

Dixit jam olim non minus verè quàm sapienter, vir e-
 mundæ natis Hóratius:

Damnosa quid non imminuit dies?

Ætas parentum pejor avus, tulit

Nos nequiores, mox duros

Progeniem vitiosíorem.

Od. 6. 1. 3.

quod sensisse Aristotelem arbitror, cum conquestus est de
 pravitate ingenij humani, cò jam rediisse rem-ut nemo
 amplius pari cum alijs jure vivere velit, sed vel imperare
 vel parere. Et sanè si jam tum Aristoteles ita judicavit de
 sui temporis moribus, quid nos dicemus? mutatur scili-

G

cc

et moles raro in menus, citius in pejus, succubuntque
 quasi herba irrigua uberrimè, ut cum Comico loquar, præ-
 fertim mali, quibus nisi tempestivè occurratur, quis impic-
 tatis & malitiæ finis erit. Quo fit, ut quamvis maximas
 utilitates unus homo alteri afferre possit, haud tamen cre-
 do ullam perniciem tam detestabilem tamque tetram esse
 quæ non homini ab homine inferatur. Vt non dubitem
 cum Cicerone asserere, multò plures malitiâ hominum &
 fraudibus interiisse, quàm ullâ alia calamitate. *Ab homine ho-*
mini quotidianum periculum, erras si illorum qui tibi occurrunt
vultibus credas: hominum effigies habent, animos ferarum. Ve-
 rùm quid frustra hominum improbitatem accuso, nun-
 quam in melius mutandam? abiit jam malum penè in na-
 turam, eludit tantum non omnia remedia quæcunque et-
 iam adhibeas, neque non plerique mali sumus & quicquid
 alteri vitio damus, id quis in proprio deprehendit sinu. His
 itaque de causis satis gravibus fit, ut media aliqua Respubl.
 aut nunquam instituatutur aut rarissimè. Aristoteles unius
 tantum meminit, qui opum & ambitionis ratione postha-
 bitâ temperatam reliquis prætulit Remp. quis verò ille
 fuerit non constat inter auctores: verùm sit de hoc liberum
 cuiuslibet iudicium. Nos coronidis loco illud huic disser-
 tationi adjicimus: Rationem status in optimâ Republ.
 quæ sit omnibus accommodatissima, requirere ut ad medi-
 ocritatem omnia quæ ad istius Reipubl. conservationem
 pertinent referantur, ceu jam supra monuimus, à quâ si re-
 cedatur salvam haud futuram,

a. Offic.

Dea. Epist.
103.

Eurpid.
Medea.

~~—————~~ *Nam moderatè viventium*

Nomen vincit, & uti eo, longè

Optimam est hominibus. Sed immoderata

Nullo tempore valent hominibus ad diuturnitatem.

Prudens ergo Legislator feret leges mediocrium statui
maxi-

maxime convenientes, quæque medium in omnibus te-
 nere jubeant: Præscribere divitiis modum, ut tantæ sint,
 quantæ ad virtutum actiones obeundas sufficiunt. Adhi-
 bebic curam ut omnes civitatis partes in analogiâ conser-
 ventur, ne una alteri superior esse præsumar. *Nam uti cor-
 pus constat ex membris, quæque apta corporis proportionè aug-
 mentum recipere debent, ut partes & membra inter se responde-
 ant, quod si non, extinguitur corpus, eodem modo in Rebusp.*
 fieri convenit, ut debitam consequantur magnitudinem.
Nam profectò si pes sit quatuor cubitorum, totum verò corpus
duoram palmorum, omninò interit: ita & in civitate si una ejus
pars vel sensim & clam vel subitò & perspicuè contra quam
proportio ferat augeatur, subsequitur plerumque Reipubl.
 mutatio. Porro non permittet ut quilibet suo more
 modoque vivat, sed statui convenienter; itaque mores &
 naturam civium perscrutabitur, cuiam statui apta sit,
 quod summòperè est necessarium, ne ignotis his fallatur,
 proque optimo statu pessimum introducat, non quidem
 simpliciter sed pro ratione istius populi. *Omniùm quippe a-
 ctionum humanarum finis esse videtur, ut aut mala videntur,*
aut ut honor & utilitas quærat, aut publicis rebus consulatur
*in pace, in bello. Idcirco diligentissimè singulorum mores conqui-
 rendi sunt, ut quæ ad res privatas publicasque pertinent, aptè per-
 suadere possimus. Summæ curæ etiam ipsi erit educatio pue-
 rorum, ut à teneris ad Reipubl. suæ statum conformentur,*
 ejusque amor instilletur, multùm quippe interest Reipubl.
 ut pueri tanquam teneræ plantæ rectè educantur, ne pueri
 pravi, adolescentes pejores, pessimi tandem viri evadant.
 Denique verò in id præ omnibus alijs incumbet, ut ita in-
 stituat Rempubl. non quæ quandiu ipse vivit optimè ad-
 ministratur, sed ita ut post illius discessum, nihilominus
 extet ratio quâ conservari queat: tum demum enim vere
 G 2 finem

Arist. 7. Po-
lit. Cap. 3.

Scipio Am-
nat. lib.
4 Dissert.
Pol. Disq.
cur. 7.

Machiavel;
Discurs. 1. ad
Liv. l. 4
C. 23.

Machiav.
civ. loc.

them esse ~~stipendium~~. Propterea inevitabit cives ad virtutum
studium, ad fidem, sinceritatem, justitiam, maxime vero
ad pietatem & religionem. *Vbi enim religio est, ibi & bona
leges ac bona disciplina locum habent, ex quibus fortunati, se-
licesque verum eventus, in expeditionibus praesertim bellicis na-
scuntur. Sicuti è contra sublatâ religione, corrumpitur Rempubl. o-
portet: quoniam sublato Dei timore, sequitur impietas ex eaque
ruina imperiorum.* Adeo ut Plutarchus adversus Colotem
dicere non sit veritus; facilius sibi videri urbem condere
sine solo, quam opinione de Diis sublatâ. Propterea à
multis aliis id factum accepimus, quotiescunque novis le-
gibus Rempubl. constituere vellent, cum alias adducere
homines non potuissent, ut illas acciperent, quemadmo-
dum Lycurgum & Solonem fecisse tradunt historici. Ut
maximo & detestando in errore versentur, qui statuunt re-
ligionem ideo esse confictam quò facilius subditi in officio
contineri possint. Adhuncigitur modum Rempubl. con-
stitutâ, non dubium est quin in ea bene sint victuri cives,
concordia & pax mutuis sese ibi excipient osculis, invidia,
odioque ejectis, ipsa verò Respubl. diu stabili & firma e-
rit futura. Nobis hinc prolixioribus esse non est proposi-
tum; quippe qui tantum rudi stylo & tenui Minervâ, de-
ductis ex Aristotele rationibus probare conati sumus qua-
re Respubl. ex mediis civibus constans sit optima: ulte-
rius ac dilucidius istud argumentum ut tractetur, in-
genii nostri tenuitas non admittit.

Sit ergo

SOLI DEO GLORIA!

Poliv.

Politissimo Juveni
JOACHIMO BEXENGI
Amico non vulgari,

*De edito praclaro specimine Academico
gratulatur*

HIERONYMVS PRÆTORIVS,
Hamburgensis

T*Raxerat in varias discors sententia partes
Imperii gnaros, nomina clara, viros;
Multaque distinctis sese Republica formis
Obtulit, authorem quaque secuta suum.
Hunc jubet argutos fingens Academia sensus
Dogmata Cecropii docta fovere senis;
Cunctaq; laxatis rerum communia franis
Somniat, & varii turpia jura tori.
Hanc Phalea decreta juvant, ac partibus equis
Possessas populo dividit author opes.
Alter in Hippodami jurans praecepta magistris,
Patria vult certo mania cruce regi;*

*Denâq; mansuro statuit sibi millia lege,
Officii ternus quos vetat ordo pares.
Est ubi Spartano sua stat reverentia juri,
Nec pretium sapiens vile Lycurgus habet.
Te quoque, legiserum tellus venerata Solonem,
Qui sequitur, nullum non reperire licet.
Quâ patet immensis dominatrix Gracia terris,
Ioniasq; frequens ripa coercet aquas,
Imperii discrimen habes, centenaq; passim
Regula tranquillâ plebe recepta viget.
Viderat hac variâ stupe factus imagine rerum
Gloria Stagira non moritura sua.
Nec mora. Collecto divina robore mentis,
Censura doctum sedulus urget opus.
Hac, ait, hac cunctis Respublica pulchrior exstat,
Sedula quâ Medii cura recepta viget;
Nec rebus nimium solet indulgere secundis,
Aut nimis populus succubuisse malis.
Impia sic nullas discordia concitat iras,
Blandaq; civilis tempora pacis eunt.
Dixerat. Et memori commisit singula charta,
Posteritas sacrum quod veneratur opus.
Tu quoque doctrina calido succensus amora,
Te comitem tanto jungis, Amice, duci;*

Deâ.

*Doctaq; sollicito relegens vestigia nifu,
Depromis Maceti scita profunda senis.
Scilicet est aliquid, bibitur si fontibus unda,
Est aliquid putres prateriisse lacus.
Sint licet hac aliquid, plus est, mihi crede, quod
opto:
Applausu careat ne labor ille suo.*

F I N I S.

